

(11)

Χρόνος 3ος - Δεκέμβριος 2005

www.stachtes.com

(Οι ιστοσελίδες μας αποδίδουν σωστά σε οθόνη με 1024 X 768 pixels)

α γ ρ ι μ ο λ ό γ ο ς... (ο) - [Το άρθρο που ξεχωρίσαμε από την Ημερήσιο Τύπο](#) - [Αριστοτέλης Βαλαωρίτης](#) - [Δημήτρης Χατζής](#) - [Ελληνομνήμων: Ψαλλίδας Αθανάσιος](#) - [Κική Δημουλά](#) - [Νίκος Γουδανάκης](#) - [Πλίνιος ο Πρεσβύτερος](#) - [Umberto Eco](#) - [Marcel Proust](#) - - [Διαβάστε τα κείμενα συνεργατών μας](#) (συνεχή ενημέρωση)

[ΡΙΞΤΕ ΤΟΥΣ «στάχτες» ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ, ΣΤΕΙΛΤΕ ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ!](#)

α γ ρ ι μ ο λ ό γ ο ς... (ο) -

Στην ανάσα μιας πινελιάς.

Λογοτέχνες και ποιητές καλούνται (τις περισσότερες φορές) να γράψουν κείμενά τους εμπνευσμένα από το έργο ενός ζωγράφου, και οι ιστορικοί τέχνης για να διατυπώσουν τις τελευταίες τους μελέτες και συμπεράσματα – μια ανεξάντλητη μυθολογία και φιλολογία από αναλύσεις, περιγραφές και αλληπάλληλες ανατοποθετήσεις, όπου γιουγκκισμός, ψυχανάλυση, φιλοσοφία αντιμάχονται πολλές φορές φλύαρα, συχνά δε, με απογοητευτικά αποτελέσματα.

Στην πραγματικότητα, αυτός ο σχολιαστικός πυρετός πάνω στο έργο φαίνεται άωφελος, όταν βρεθείς μπροστά στο πανόραμα του έργου. Η εποχή, οι επιπτώσεις, οι επιδράσεις και οι κατακτήσεις του καλλιτέχνη διαγράφονται πεντακάθαρα πάνω στο έργο. Το ιστορικό μιας τέχνης στενά συνδεδεμένης με την ανθρώπινη εμπειρία, εξελίσσεται από την μια εικόνα στην άλλη, με αρχή και τέλος. Κάποιοι ξεκινούν επηρεασμένοι από τους δασκάλους τους και

συνεχίζουν έτσι ως το τέλος της καριέρας τους με ελάχιστες παρεκκλίσεις, άλλοι μελετούν με λατρεία τα επιτεύγματα της Ιταλικής Αναγέννησης, άλλοι πάνε απ' ευθείας σε έργα με προοπτική, ή τρισδιάστατη παράσταση, και άλλοι εισχωρούν στον συμβολισμό. Οι δρόμοι είναι αμέτρητοι, οι προοπτικές ατέλειωτες, και οι ανησυχίες πανταχού παρούσες μες το μακρύ αυτό ταξίδι.

Κάποιο επίσης αιώνια ανικανοποίητοι ανακατεύουν ιδεογράμματα, ιδεογραφήματα γεωμετρικά ή μη. Κάποιοι αγαπούν το τσαλαβούτημα στη μητέρα – γη, πέφτουν ηδονικά στο κάρβουνο και στη φωτιά, άλλοι ταξιδεύουν ως τα πέρατα της γης να απορροφήσουν και να θαυμάσουν. Για άλλους πάλι η ζωή τους είναι δεμένη με την προϊστορία, τα μάτια τους κοκκινίζουν στην μελέτη της τοιχογραφίας και δένονται με τις εικόνες του μινωικού ή του μεξικάνικου πεδίου, εκεί βουτούν και πάλι ο καθένας ξεχωριστά είτε το «λαϊκό» χαρακτήρα, είτε στο «διακοσμητικό» χρώμα.

Όλα τα μέσα, όλες οι τεχνικές έγιναν με το διάβα του Χρόνου επιτρεπτές. Ο Χρόνος απλόχερα δίνει επίσης δυνατότητες σε νέα και σύγχρονα υλικά και τα παντρεύει με τα παραδοσιακά. Χρώμα με πιστολάκι, αερογράφο, το ύφασμα, η λάκα και το ντουκόχρωμα μπαίνουν στο παιχνίδισμα για την διαιώνιση της ανθρώπινης δημιουργικής ανησυχίας.

Παράγονται έργα βίαια με επαναστατικό χαρακτήρα, φόρμες τραβηγμένες, παραμορφωμένες, δύσμορφες, γωνιώδεις, έργα με σχετική ή απόλυτη οικονομία, και περιορισμένη ή απόλυτη ελευθερία. Κάποια είναι ανάλαφρα σε χρώμα και γραμμή, και στέκονται ισάξια δίπλα-δίπλα σε άλλα με παχύρρευστες χρωματικές στρώσεις και πολυδουλεμένα υλικά.

Για άλλους οι εικόνες είναι γεμάτες όταν είναι άδειες, και σε άλλους άδειες όταν είναι γεμάτες. Ο διαμελισμός του χώρου, τα αναρχικά στοιχεία και οι περίτεχνες μουντζούρες γλιστρούν στη φλούδα και δημιουργούν Νόημα. Ζωή.

Ο αυτοματισμός συνεπαίρνει όσο και η αυστηρά δομική προ-σχεδίαση του έργου. Σε κάποιους η μία και μόνο κίνηση είναι υπέρ-αρκετή, ενώ σε άλλους το χέρι περνά και ξαναπερνά πάνω στην επιφάνεια. Τα εφέ είναι πολλά και διάφορα. Λεκέδες, γραμμές παχιές ή και φίνες, άλλοτε ανάγλυφες και άλλοτε διάφανες, με ή χωρίς επίστρωση.

Η Εικαστική Εποποιία συνεχίζεται με ή χωρίς την κατάθεση αυτού του κειμένου.

Αντίο.

[αρχή σελίδας](#)

Τζόυς: ο Οδυσσεάς του μοντερνισμού Προδημοσίευση από τη βιογραφία του συγγραφέα που έγραψε ο Ρίτσαρντ Ελμαν και θα κυκλοφορήσει σύντομα στα ελληνικά. Richard Ellmann: Τζέιμς Τζόυς, μετάφραση Αθηνά Δημητριάδου, Εκδόσεις Scripta. Άρθρο του Ηλία Μαγκλίνη στην Καθημερινή 4/12/05.

Πριν από την έκδοση της βιογραφίας του Τζέιμς Τζόυς από τον «κλασικό» Βρετανό βιογράφο Ρίτσαρντ Ελμαν, που θα κυκλοφορήσει στα ελληνικά μέσα στις επόμενες ημέρες από τις εκδόσεις Scripta, είχαμε διαβάσει ένα αντίστοιχο βιβλίο της σπουδαίας Ιρλανδής μυθιστοριογράφου Εντνα Ο' Μπράιεν (Νεφέλη). Μόνο που εκεί, η Ο' Μπράιεν λειτούργησε περισσότερο ως μυθιστοριογράφος παρά ως βιογράφος – γι' αυτό και επρόκειτο για ένα συναρπαστικό, γοητευτικό κείμενο: εξιστορώντας τον βίο του μεγάλου συμπατριώτη της, η Ιρλανδή συγγραφέας έμοιαζε να μιλάει διαθλαστικά για τον εαυτό της, χωρίς ούτε στιγμή να

μοιάζει «βέβηλη» ή αλλαζονική αυτή η προσέγγιση. Ιδωμένη μέσα από αυτό το πρίσμα, η βιογραφία του Ελμαν βρίσκεται στον αντίποδα αυτού που έκανε η Ο' Μπράιεν. Πρόκειται για καθαρή, ατόφια βιογραφία, με όλη εκείνη την «επιστημονικότητα» που χαρακτηρίζουν τέτοιου τύπου βιογραφίες, ειδικά αυτές που έχουν γραφτεί από αγγλόφωνους συγγραφείς.

Τριπλή επεξεργασία

Με δεδομένη μάλιστα την αφηγηματική ικανότητα του Ελμαν, η νέα αυτή «επίσημη» βιογραφία (που γράφτηκε πρώτη φορά το 1959, αναθεωρήθηκε το 1982 για να την επεξεργαστεί εκ νέου, και το αποτέλεσμα αυτής της επεξεργασίας να το έχουμε τώρα στα χέρια μας) έρχεται να συμπληρώσει με τον καλύτερο τρόπο το «αιρετικό» πόνημα της Ο' Μπράιεν.

Περιττό να τονίσουμε βεβαίως τι συνιστά το όνομα «Τζέιμς Τζόυς» στην ιστορία του κινήματος του μοντερνισμού, της λογοτεχνίας του 20ού αιώνα, στην ιστορία της παγκόσμιας γραμματολογίας γενικότερα. Ειδικά ο «Οδυσσέας», το τιτάνιο αυτό μυθιστόρημα που χαρακτηρίστηκε πορνογράφημα κάποτε, συνεχίζει έως σήμερα να αποτελεί επίκεντρο πτυχιακών και μεταπτυχιακών εργασιών αλλά και πονοκέφαλο των απανταχού βιβλιοφίλων που θεωρούν ότι οφείλουν να τον έχουν διαβάσει. Σήμερα, έχουμε φτάσει σε ένα τέτοιο σημείο όπου είμαστε σε θέση να μιλήσουμε, ακόμα και να θεωρητικολογήσουμε, για βιβλία όπως ο «Οδυσσέας», χωρίς να τα έχουμε διαβάσει. Από πληροφοριακό υλικό, άλλο τίποτα.

Το «ζουμί», φυσικά, κρύβεται μέσα στην ίδια τη γλώσσα των λογοτεχνικών έργων* αυτή είναι η αλήθεια τους. Και τις περισσότερες φορές, ειδικά σήμερα, η πληροφορία απέχει έτη φωτός από την αλήθεια. Κι όπως διαφαίνεται από τον βίο του Τζόυς, η γλώσσα ήταν κάτι σωματικό για εκείνον. Μια πατρίδα πολύ πιο αγαπημένη από την ίδια την Ιρλανδία.

Η «Κ» προδημοσιεύει σήμερα χαρακτηριστικά αποσπάσματα από την εισαγωγή του Ρίτσαρντ Ελμαν στη βιογραφία του για τον μεγάλο αυτό Ιρλανδό συγγραφέα.

Η σύγκριση με τον Λ. Τολστόι

Το έργο του άρχισε ως απλό λυρικό ποίημα και τελείωσε ως αχανής εγκυκλοπαίδεια. Ο Τζόυς χωρογραφεί το ανθρώπινο τοπίο από τη βρεφική ηλικία μέχρι τα γηρατειά, από τη γέννηση μέχρι τον θάνατο, από τους νεαρούς άνδρες που χτυπούν την πόρτα μέχρι τους γέροντες που παλεύουν να την κρατήσουν κλειστή. Είναι εκ περιτροπής εύθυμος, κατηφής, εύπιστος, δύσπιστος, υποταγμένος μέχρι υπερβολής στη γυναίκα του και μισογύνης. Τελικά ο Τζόυς εμφανίζει τέτοια πολυμορφία ώστε ορισμένοι τον συγκρίνουν επιπόλαια με τους μεγάλους συγγραφείς του παρελθόντος. Οι συγκρίσεις αυτές αναπόφευκτα είναι τόσο άδικες όσο και δίκαιες [...]

Οσάκις οι οπαδοί του Τζόυς σπεύδουν να τον συγκρίνουν με τους μεγάλους της λογοτεχνίας, οι επικριτές του έχουν την τάση να αντιπαραθέτουν τον ογκόλιθο που λέγεται Τολστόι. Ένας πασίγνωστος κριτικός παρατήρησε ότι, σε αντίθεση με τον Τολστόι, ο Τζόυς δεν μας λέει τίποτα. Πράγματι στον Τζόυς δεν υπάρχει ίχνος της δραστήριας, εξωτερικής, χειροπιαστής ζωής την οποία απεικονίζει ο Τολστόι. [...]

Είτε το γνωρίζουμε είτε όχι, το δικαστήριο του Τζόυς, όπως και του Δάντη και του Τολστόι, συνεδριάζει διαρκώς. Η πρώτη και καθοριστική πράξη κρίσης στο έργο του είναι η δικαίωση του κοινότοπου, του καθημερινού. Κι άλλοι συγγραφείς μόχθησαν τόσο πολύ να το απεικονίσουν, κανείς όμως δεν είχε καταλάβει τι ακριβώς είναι αυτό το κοινότοπο, πριν το αποδώσει ο Τζόυς. Το κοινότοπο του Τζόυς δεν υπάρχει στον Τολστόι, όπου τα πρόσωπα, όσο ταπεινά κι αν είναι, ζουν ζωή συνταρακτική εκσταλάζοντας σοφία ή τραγικότητα το ένα στο άλλο. Ο Τζόυς ήταν ο

πρώτος που προίκισε τον ασήμαντο άνθρωπο της πόλης με ηρωικό βάρος. Για ένα μεγάλο διάστημα η πρόθεσή του αυτή ήταν παρεξηγημένη: είχε δημιουργηθεί η εντύπωση ότι έγραφε σάτιρα. Πώς αλλιώς να δικαιολογηθεί ένα τόσο σφοδρό ενδιαφέρον για τη μικροαστική τάξη; Οι μαρξιστές κριτικοί έσπευσαν να του επιτεθούν και ο Τζόυς σχολίασε ήπια στον φίλο του Γιουτζήν Τζόλας: «Δεν έχω ιδέα γιατί μου επιτίθενται. Κανείς και σε κανένα βιβλίο μου δεν αξίζει πάνω από χίλιες λίρες».

Ο σκαντζόχοιρος των συγγραφέων

Ο Τζόυς είναι ο σκαντζόχοιρος των συγγραφέων. Οι ήρωές του είναι ήρωες με το ζόρι – ο ανυπόφορος νεαρός, ο απαθής ενήλικος, ο γέρος που δεν σταματάει να πίνει ούισκι. Δύσκολο να τους συμπαθήσει κανείς κι ακόμη δυσκολότερο να τους θαυμάσει. Αυτό όμως προτιμάει ο Τζόυς. Η ανεπιφύλακτη συμπάθεια θα ήταν ρομαντική. Ο Τζόυς απογυμνώνει τον άνθρωπο απ' όλα εκείνα που έχουμε συνηθίσει να σεβόμαστε, και κατόπιν μας καλεί να δείξουμε κατανόηση. Για τον Τζόυς, όπως και για τον Σωκράτη, η κατανόηση είναι σκληρή προσπάθεια, και όσο πιο ταπεινωτική είναι τόσο το καλύτερο. Τον Τζόυς θα τον προσεγγίσουμε μόνο αν υπερβούμε τα εμπόδια των εκζητήσεών μας, αλλά και όταν το κάνουμε, θα δοκιμάσει και πάλι τα όριά μας με τη δύσκολη γλώσσα του. Απαιτεί να προσαρμοστούμε στη νέα του οπτική τόσο ως προς τη μορφή όσο και ως προς το περιεχόμενο. Τους ήρωές του δεν τους συμπαθείς εύκολα, τα βιβλία του δεν τα διαβάζεις εύκολα. Δεν έχει την παραμικρή διάθεση να μας κατακτήσει αλλά να μας βάλει να τον κατακτήσουμε. Με άλλα λόγια, προσκλήσεις δεν υπάρχουν, αλλά η πόρτα είναι ορθάνοιχτη.

Αιχμάλωτος και ελευθερωτής

Προσπαθούμε ακόμη να μάθουμε πώς να γίνουμε σύγχρονοι του Τζέιμς Τζόυς, να κατανοήσουμε τον άνθρωπο που μας ερμήνευσε. Το βιβλίο αυτό μπαίνει στη ζωή του Τζόυς στοχεύοντας να απεικονίσει την πολυσύνθετη και αδιάλειπτη σύνδεση γεγονότος και συγγραφής. Η ζωή ενός καλλιτέχνη, και ειδικά του Τζόυς, διαφέρει από τη ζωή των άλλων ανθρώπων ως προς το ότι τα γεγονότα της αποτελούν πηγές του έργου του ακόμη και όταν απαιτούν διαρκώς την προσοχή του. Αντί όμως εκείνος να αφήνει την κάθε μέρα να παραμερίζεται από την επομένη και να χάνεται μέσα στην ανακριβή μνήμη, διαμορφώνει εκ νέου τις εμπειρίες που διαμόρφωσαν τον ίδιο. Είναι ταυτόχρονα ο αιχμάλωτος και ο ελευθερωτής. Η διαδικασία της αναδιαμόρφωσης της εμπειρίας γίνεται με τη σειρά της μέρος της ζωής του, ένα ακόμη από τα περιοδικώς επαναλαμβανόμενα συμβάντα, όπως το να ξυπνάει κανείς ή να πηγαίνει για ύπνο. Ο βιογράφος οφείλει να εκτιμά κάθε στιγμή τη συμμετοχή αυτή του καλλιτέχνη σε δύο ταυτόχρονες διαδικασίες.

[αρχή σελίδας](#)

Αριστοτέλης Βαλαωρίτης(1824-1879): από το Αριστοτέλης Βαλαωρίτης Β'. Ποιήματα και Πεζά, *Ικαρος* 1981. από το [Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού](#)

Ο Γώγος (1812)

Ο ήλιος εβασίλευε.—Το Σούλι ερημωμένο
από μαχαίρι και φωτιά, λησμονημένος τάφος,
μένει βουβό και καρτερεί.—Έζωνε τα πλευρά του
η καταχνιά κατάλευκη, λιβάνι στη θανή του.
Περήφανη στη δόξα της επάνωθι της η Κιάφα
το φοβερό της μέτωπο στεφανωμένο δείχνει
μες της ημέρας πόφευγε την ύστερην αχτίδα,
ωσάν λαμπάδα νεκρική που φώτιζε αναμμένη
από το χέρι του Θεού, του Σαμουήλ το μνήμα.

Στης Πάργας τα ψηλώματα χιλιάδες κυπαρίσσια
στέκουν ολόρθα να θωρούν την ερημιά τριγύρω.
Παντού νεκρίλα, σιωπή... κατέβαιναν η νύχτα...
Περίλυπο και τ' ουρανού το γαλανό το μάτι
ολίγ' ολίγο ενύσταζε, και τότε' εκεία τα δένδρα
εφάνταζαν από μακρά, το 'να σιμ' από τ' άλλο
στ' απέραντά του βλέφαρα τα μυριοδακρυσμένα,
σαν μελανά ματόκλαδα... Πάργα, καημένη Πάργα!

Μαυρολογούσ' από μακρά, σαρακοφαγωμένη,
πανέρημ' η Νικόπολη, χορταριασμένη, κούφια.
Την έχτισ' ένας τύραννος, κι άλλος σκληρότερός του,
ο Χρόνος, την εχάλασε. Καταραμένα χέρια
ξεγύμνωσαν τα μνήματα και με τα μάρμαρά τους
την εθεμέλιωσαν εκεί. Του Χάρου το φαρμάκι
έσταξε μες στα σπλάχνα της κ' έμεινε πάντα στείρα.
Όσες φορές επάτησα τα σκόρπια κόκαλά της
ένιωσα π' ανατρίχιαζα μέσα στα φυλλοκάρδια,
κ' είπα να μένουν άταφα, για να θυμάται ο κόσμος
ότι το δένδρο της σκλαβιάς δε ζει στα χώματά μας.

Εδώθε φεύγει ο λογισμός με φρίκη, με τρομάρα,
κ' ευρίσκει άλλα χαλάσματα στου Δημουλά τον Πύργο...
Μια φούχτα πέτρες καταγής!... Γονάτισε, διαβάτη,
εμπρός σ' αυτό το κόνισμα και ρίξ' ένα τρισάγιο!
Πάρ' ένα φύλλο απ' τον κισσό, που τόχει αγκαλιασμένο
και κρέμασέ το φυλαχτό στον κόρφο του παιδιού σου.
Θα του στοιχειώσει την καρδιά, να γένει ανδρειωμένο.
Κοίταξε!... ακόμ' αγνίζουνε, ζεστά, φωτοκαμένα,
τα φοβερά του απάσβεστα, λες κ' η ψυχή της Δέσπως
έμειν' εκεί και τα κρατεί να πολεμήσει ακόμα.
Στην έρμη την Νικόπολη ρυάζονται νυχτοπούλια,
κ' εδώ φωλιάζουν αιτοί... Γονάτισε, διαβάτη!

Λαχτάριζεν η Πρέβεζα στ' Αλήπασα τα νύχια·
ουδέ να κλάψει δεν τολμά στο μνήμα του Γαβόρη.

Ασπροβολούν οι Πύργοι της στου Κόρφου της το στόμα
σα φοβερά σκυλόδοντα σ' άγρια κατακλείδια,
έτοιμα να δαγκάσουνε γι' αγάπη του Βιζίρη.

Τρέχει θολό κι αγνώριστο του Λούρου το ποτάμι,
όπου σταλάζει μυστικά το δάκρυ της Ηπείρου.
Ο γερο-Πίνδος κάτασπρος και πάντ' ανδρειωμένος
πέτεται με τα χιόνια του και με την κλεφτουριά του·
στον ήλιο που βασίλευε, το μάτι του στυλώνει
και λέγει στ' άστρο τ' ουρανού: «Εκεί που πας να δύσεις
αν σ' ερωτήσουνε για με, να πεις πως δεν πεθαίνω.»

Μέσα σε τόση δυστυχιά, μέσα σε τόσα κάλλη,
εκεί π' ανθίζουν οι μυρτιές και πρασινίζ' η δάφνη,
όπου τ' αηδόνια κελαδούν και το χλωρό χορτάρι
κρύβει στην πρασινάδα του τη γύμνια και τη φτώχεια,
σ' αυτήν την ώρα την γλυκιά, που της ζωής ο σπόρος
φυτρώνει ακαταδάμαστος, κι ο κόσμος μεθυσμένος
χορταίνει ελπίδες και χαρά, κι αγάπη και γλυκάδα...
σ' ένα λαγκάδι σκοτεινό εφάνηκ' ένας όφης,
που 'χε τα λέπια της οχιάς, τ' αστρίτη το φαρμάκι,
την ασχημάδα του σκορπιού και την ψυχή του λύκου,
οργή, κατάρα θεϊκή, ο Γώγος ο προδότης.

[αρχή σελίδας](#)

Δημήτρης Χατζής: "Ο ντεντέκτιβ", Το τέλος της μικρής μας πόλης (Διηγήματα), Αθήνα, εκδ.
Κείμενα, 1988, σσ. 99-121.

Όμορφα είναι και δω σε τούτη τη μικρή πολιτεία, μια κωμόπολη στην ελληνική επαρχία. Τα βουναλάκια τριγύρω, τα ποταμάκια, τα λουλουδάκια... Και το δίκιο τό 'χετε βέβαια εσείς, πέρα για πέρα, κύριε Θόρτον Γουάιλντερ. Τι ωραία που την επαραστήσατε εσείς τη ζωή γενικώς της μικρής πολιτείας σε κείνη την ξακουσμένη σας τη "Μικρή μας πόλη". Τη διαβάσαμε και την είδαμε και μεις στο θέατρο στην Ελλάδα και έχετε βέβαια δίκιο πως τίποτε ποτέ δε συμβαίνει. Όλα κυλούν ειρηνικά κι ισορροπημένα μέσα στην αδιατάρακτη αρμονία της πατροπαράδοτης τάξης. Το πρωί έρχεται ο γαλατάς. Σε λίγο πουλάν τις εφημερίδες. Το μεσημέρι τελειώνουνε τα σκολειά και τα παιδάκια γυρίζουν χαρούμενα και πεινασμένα στο σπίτι. Τ' απόγεμα, τα κορίτσια βγαίνουν περίπατο. Οι μητέρες, οι γιαγιάδες, οι θειάδες κάθονται στα παράθυρα, στα μπαλκόνια τους με τις γλάστρες, κεντούνε, θυμούνται. Οι άντρες είναι στις δουλειές τους τις τίμιες. Κάποτε, κάποιος πεθαίνει -αυτό κακό. Πάμε όλοι στο νεκροταφείο- μα να, που πάλι δεν χάθηκε τίποτα. Έρχονται τόσες εκεί, στέκονται δίπλα μας ολοζώντανες οι ψυχές των αγαπημένων νεκρών μας κι αν τύχει να βρέχει, μπαίνουνε κι αυτές κάτω απ' τις ομπρέλες π' ανοίγουμε -να μη βρέχονται- και μιλούνε μαζί μας, τόσο νοικοκυρεμένα, τόσο λογικά, για τις δουλειές μας πρώτα-πρώτα, πώς πάνε, για τα κορίτσια μας, που μεγάλωσαν πια, γίναν γυναίκες και πρέπει να τα παντρέψουμε...

Και τίποτε άλλο ποτέ δε συμβαίνει. Μήτε εκεί, σε σας, στη φημισμένη μικρή σας πόλη. Μήτε εδώ, σε μας, στη φτωχή κωμόπολη τη δική μας...

Ένα πρωί σε μας, αυτή την αδιατάρακτη γαλήνη της αρμονικής κι ισορροπημένης ζωής μας την τάραξε κάπως η εξαφάνιση του Συρεγκέλα. Όχι πως ήτανε και τίποτα σπουδαίο. Απλούστατα, οι μαγαζάτορες του μοναδικού της εμπορικού δρόμου, που τον είχαν συνηθίσει να βρίσκεται πάντοτε εκεί, σαν χτύπησαν κι οι εννιά στο ρολόι του δημαρχείου και δε φάνηκε νά 'ρχεται, άρχισαν ν' αναρωτιούνται τι να έγινε τάχα. Σκεφτήκανε μην αρρώστησε και στείλαν ένα παιδί να κοιτάξει και στο κατώ που κοιμόταν. Δεν ήταν. Απορέσαν. Και το μεσημέρι που πέρασε απ' το παζάρι, τό 'πανε για καλό και για κακό στον αστυνόμο, τον ανθυπομοίραρχο της χωροφυλακής - μεγαλύτερον δεν είχαμε εμείς στην κωμόπολή μας.

Επιτόπια εξέταση έδειξε πως ο Συρεγκέλας δεν πήγε τη νύχτα καθόλου στο κατώ του.

Επακολούθησε τότες, έρευνα επισταμένη. Και δεν έδωσε κι αυτή αποτελέσματα αξιόλογα. Ο Συρεγκέλας, ως τις έντεκα την περασμένη νύχτα, ήταν στο συνηθισμένο του κρασοπουλειό, στη βορινή άκρη της κωμόπολης κι έπινε ήσυχα-ήσυχα τα κόπια της μέρας, όπως πάντα. Από κει και πέρα, τα ίχνη του χάνονται. Κι από κει και πέρα, κανένα φως στην υπόθεση.

Έρημος και πεντάρφανος άνθρωπος, φιλήσυχος, μαραμένος και σιωπηλός, χωρίς νά 'ναι καθόλου παράξενος, χαζός ή τρελός, έκανε από χρόνια το θεληματάρχη και μικροβαστάζο στο παζάρι, τρέχοντας όπου τον φώναζαν να βοηθήσει, πηγαίνοντας όπου τον στέλνανε και ξαναγυρνώντας αμέσως στο πόστου του -κι απ' αυτό και τα παρατσούκλι, που κάλυψε τ' όνομά του, όσο που ξεχάστηκε ολότελα και κανένας δεν το 'ξερε κι απόμεινε Συρεγκέλας. Μ' αυτά που του δίνανε για τον κόπο του, μπορούσε να τρώει το μεσημέρι ένα πιάτο φαί στα μαγέρικα στο παζάρι και με τα ρέστα να πίνει και να μεθάει το βράδυ, στο ίδιο πάντα κρασοπουλειό, μεθυσμένος να φεύγει πάντα στις έντεκα, για να κοιμηθεί στο κατώ του και να βρίσκεται το πρωί με την ώρα του στο παζάρι.

Πού μπορούσε λοιπόν νά 'χε πάει και χάθηκε; Νά 'φευγε από την πόλη τους -και γιατί να φύγει κρυφά; Νά 'κλεβε, να σκότωνε κάποιον, θα μαθευόταν. Να πέθανε πάλι -και πού θα πήγαινε λοιπόν να πεθάνει; Με κανέναν τρόπο δεν μπορούσαν να βρουν τι απέγινε. Και μόνο σαν πέρασαν οι μέρες της φούριας, τα παιδάκια στη βορινή άκρη της κωμόπολης ανακάλυψαν τι απόγινε ο Συρεγκέλας. Εκεί, σ' αυτή τη γειτονιά, πού 'τανε και το κρασοπουλειό το δικό του, λίγα βήματα παραπέρα, ανοιγόταν μια πλακόστρωτη πλατεία μ' ένα πηγάδι στη μέση. Το πηγάδι είχε ξεραθεί, δεν το χρησιμοποιούσανε πια κι επειδή τα παιδάκια της γειτονιάς παίζαν όλη μέρα στην πλατεία, τού 'χαν βάλει ένα ξύλινο σκέπασμα και το στερέωσαν όπως μπορούσαν καλύτερα πάνω στο χαμηλό φιλιτρό του, να μη πέφτουνε μέσα τα παιδάκια και γίνονται εκείνα τα δραματικά πράματα που διαβάζουμε στη "Φόνισσα" κι άλλα διηγήματα του Παπαδιαμάντη μας. Τα παιδιά λοιπόν βρήκανε σπασμένο το ξύλινο σκέπασμα πού 'ταν και σαπισμένο. Δε δώσανε σημασία. Μα τις κατοπινές μέρες μια δυνατή μυρουδιά τα τράβηξε κατά κει κι όλο κοιτούσανε μέσα -τι νά 'χε πέσει. Τα είδανε κι οι μεγάλοι να σκύβουν συνέχεια στο πηγάδι, πήγαν, βρήκαν σπασμένο το σκέπασμα, τους έπνιξε η μυρωδιά -όλα φανερωθήκανε τότες. Μέσα στο πηγάδι κειτόταν ο Συρεγκέλας. Νεκρός ο φουκαράς τόσες μέρες τώρα.

Νέο κύμα συγκίνησης, μεγαλύτερο. Ήρθε τότε κι ο εισαγγελέας από την πρωτεύουσα του νομού, ένας δικαστής, ένας γιατρός, ήρθε κι ο διοικητής της χωροφυλακής, η ανάκριση ξανάρχισε, τραβούσε μέρες και παραπέρα δεν πήγε από κει που σταμάτησε κι ο δικός μας ο αστυνόμος. Αποκλείστηκε απ' όλους η αυτοκτονία. Ήταν ολοφάνερο πως αν ήθελε να σκοτωθεί δε θα πήγαινε σ' αυτό το πηγάδι, τόσο ρηχό. Μα κι αν ήθελε με κάθε τρόπο εκεί σ' αυτό να πνιγεί, μπορούσε να τραβήξει πρώτα το σκέπασμα, καμία ανάγκη δεν ήταν να το σπάσει το κεφάλι του για να πέσει μέσα -αφήνουμε βέβαια που κι η αυτοκτονία είναι προνόμια των

καλύτερων κάπως στρωμάτων.

Απομένανε λοιπόν δύο εκδοχές, το τυχαίο ατύχημα και το έγκλημα. Ο αστυνόμος ο δικός μας υποστήριζε την πρώτη. Ξέροντας καλά τόσα χρόνια την κωμόπολή μας και τους ανθρώπους της, μπορούσε να βεβαιώνει υπεύθυνα πως ο Συρεγκέλας δε μάλωνε ποτέ με κανέναν, δεν είχε διαφορές με κανέναν. Όλα τα στοιχεία αποκλείαν επίσης και την περίπτωση μιας παλιάς ιστορίας, αντεκδικήσεις και τα λοιπά. Για ληστεία -τι να του κλέψουν του Συρεγκέλα; Εξήγηση του αστυνόμου μας, απλή λογικότητα: Ήταν εκείνο το βράδυ περισσότερο μεθυσμένος, ξεκίνησε για το σπίτι, για το κατώι του, παραπατούσε, δεν έβλεπε, σκόνταψε, έπεσε πάνω στο πηγάδι με το χαμηλό φιλιατρό, έσπασε με το βάρος του κορμιού του το σαπισμένο σκέπασμα, κατρακύλησε μέσα -τελείωσε, τι άλλο ζητάτε εδώ πέρα;

Ο γιατρός το αποκλείει απολύτως πως ήταν απ' το μεθύσι. Η σειρά των σκέψεών του ήταν έτσι: Αν σκόνταψτε μεθυσμένος στο πηγάδι, θα 'πεφτε φυσικά με το στήθος, με τα μούτρα. Στο στήθος όμως δεν είχε κανένα χτύπημα, ούτε μια γρατσουνιά στο πρόσωπο. Η εξέταση του πτώματος έδειχνε πως το θανατηφόρο χτύπημα το 'χε δεχτεί πίσω στο κεφάλι. Ύστερα απ' αυτό το χτύπημα, που θα 'πρεπε να 'ναι μέσα στο πηγάδι, στο εσωτερικό τοίχωμά του, έπεσε ολόσιος στο βάθος του πηγαδιού και τον βρήκαν εκεί, σα να καθόταν. Φαινόταν έτσι ολοκάθαρα πως κάποιος τον έσπρωξε από μπρος, στο στήθος και τότες έπεσε προς τα πίσω, με την πλάτη, πάνω στο σκέπασμα, το τσάκισε με το βάρος του και κατρακύλησε μέσα. Τα παραπέρα δεν ήταν δική του δουλειά.

Ο ανακριτής, αυτός πήγαινε παραπέρα. Αυτός πίστευε απόλυτα πως ήταν έγκλημα. Χρειαζόταν εδώ ένα δεύτερο χέρι για να γίνουν όπως γίναν τα πράγματα -και στενοχωρούσε τον αστυνόμο μας ζητώντας του στοιχεία. Για να του κάνει κι αυτός το χατίρι έπιασε όλους τους αλήτες και κλεφτοκοτάδες πού 'χαμε στην κωμόπολη -δεν ήταν και πολλοί- και τους τράβηξε ένα χέρι ξύλο, μα τ' αποτελέσματα ήτανε πάλι μηδέν.

Η ανάκριση δεν μπορούσε να προχωρήσει. Οι συζητήσεις ανάμεσα στις αρμόδιες αρχές και μες στην κωμόπολη -πώς πήγε ο χριστιανός κι έπεσε μέσα- κρατήσαν μερικές μέρες ακόμη, ύστερα ο φάκελος της ανάκρισης κλείστηκε, κλείστηκε και το πηγάδι με καινούριο σκέπασμα στερεότερο κι ο Συρεγκέλας παραδόθηκε στην αιώνια λήθη. Και "το μνημόσυνόν του ετάφη μαζί του", όπως λεν οι ψαλμοί.

Δυο άνθρωποι μόνο μέσα στην κωμόπολη δεν το ξεχάσανε τόσο γρήγορα το χαμό του. Ο ένας ήταν ο αστυνόμος. Απάνω στην ώρα που περίμενε την προαγωγή του πήγε κι αυτός ο χριστιανός και του πνίγηκε. Και σα να το 'κανε επίτηδες για να τον στενοχωρήσει και να τον βλάψει, δεν άφησε πίσω του κανένα χνάρι. Ο δικαστής με την ιδέα που του κόλλησε στο κεφάλι πως ήταν έγκλημα, έφτασε μια μέρα να του μιλήσει προσβλητικά. Κι ο διοικητής χωροφυλακής του νομού πού 'τανε μπροστά, κούνησε το κεφάλι του και δεν είπε τίποτα. Καταπικράθηκε ο αστυνόμος μας μ' αυτή την υπόθεση. 'Ανθρωπος χάθηκε, μπροστά στα μάτια του, που λέει κι ο λόγος, ακέριος άνθρωπος κι ας ήταν και Συρεγκέλας και να μην μπορεί να βοηθήσει καθόλου να προχωρήσει κάπως ή ανάκριση, δεν ήταν καθόλου τιμητικό γι' αυτόν και μπορούσε και την προαγωγή του να δυσκολέψει, έτσι που γίναν τα πράγματα. Και που κλείστηκε ο φάκελος, αυτός δεν ησύχασε -και μ' όλο το δίκιο του.

Ο άλλος ήταν ο Θεοδωράκης -κι αυτός με το δίκιο του. Σπουδαία συμφέροντα δικά του δεθήκανε μ' αυτόν τον πνιγμό και με το μυστήριο που τον σκέπαζε. Αν ο Θεοδωράκης, όταν σταμάτησαν όλοι -κι αστυνόμος κι εισαγγελέας κι ανακριτής και σηκώσαν τα χέρια, έβγαινε τότε αυτός και τους το 'δειχνε πώς είχαν γίνει τα πράγματα, έτσι κι έτσι, ορίστε κύριοι και τους έβαζε τα γυαλιά -είναι ολοφάνερο πως δεν πρόκειται εδώ για τιμή και για δόξα μονάχα, άλλαζε η ζωή του μεμιάς, άλλαζαν όλα.

Είχε τότες ο Θοδωράκης δυο χρόνια που το τελείωσε το γυμνάσιο. Το τελείωσε με άριστα κι οι δασκάλοι συμβουλέψανε τον πατέρα του να το στείλει το παιδί στο πανεπιστήμιο, αφού τά 'παιρνε έτσι τα γράμματα. Ο πατέρας του δεν μπορούσε να το κάνει, δεν είχε τις δυνάμεις, είπε. Μα κι ο Θοδωράκης δεν είχε μεγάλη λύπη γι' αυτό. Πήρε το περίφημο απολυτήριο απ' το γυμνάσιο και του 'φτανε. Καμάρωνε και περίμενε το διορισμό του σε θέση γραφέως στα γραφεία της Επαρχίας, όπως υποσχέθηκε στον πατέρα του ένας βουλευτής του νομού. Ο διορισμός του αργούσε να 'ρθεί, ο Θοδωράκης καμάρωνε ακόμα και περίμενε πάντα. Ο πατέρας του είχε μαγαζί στο παζάρι, μικρομάγαζο θα πεις, νοικοκύρης άνθρωπος λογιαζόταν ωστόσο, μέσα στους νοικοκυραίους της κωμόπολης. Κι είχε και σπίτι δικό του -ο πατέρας του. Και το 'χε κι ο Θοδωράκης τ' απολυτήριο απ' το γυμνάσιο. Και την είχε και τη δημοσιούπαλληλική καριέρα στο χέρι. Και στραβοκοίταζε λοιπόν τα κορίτσια με την υπεροψία γαμπρού περιζήτητου, που θα διάλεγε βέβαια το καλύτερο, όταν θα 'θελε αυτός -και θα 'σκαζε τότες από τη ζήλια της η Δέσποινα του Δημούλη, πού 'τανε φτωχής σειράς και μαγαζί δεν είχε ο πατέρας της κι ούτε θα 'πρεπε να ονειρεύεται βέβαια να παντρευτεί μ' έναν δημόσιο υπάλληλο. Για την ώρα, ψυχή και ζωή του βουλιάζανε σιγά-σιγά στο τέλμα της απραξίας.

Αυτός καθόλου δεν πίστευε πως εβούλιαζε κι ας είχε περάσει χρόνος ακέριος, ένας χρόνος ακέριος. Τ' άριστα ξεχάστηκε, ο διορισμός ακόμα δεν ήρθε. Τον έστειλε τότε ο πατέρας του και στην πρωτεύουσα του νομού τους να κοιτάξει και μοναχός του τι μπορούσε να κάνει. Πήγε, έμεινε και κει δυο-τρεις μήνες και καμάρωνε και γι' αυτό που βαφτίστηκε και πρωτεουσιάνος -ας είναι και στην πρωτεύουσα του νομού. Βάφτισε και τον αντρισμό του σ' ένα πορνείο της πόλης και καμάρωνε και γι' αυτό -κι ας απόμειναν διψασμένα και ψυχή του και σάρκα. Έδωσε κι εξετάσεις για τη σχολή τηλεγραφητών -δημόσια θέση κι αυτή- και καμάρωνε και γι' αυτό, που πέτυχε -κι ας τον είχανε βγάλει υπεράριθμο κι απόμεινε πάλι χωρίς τη θέση. Άλλο τίποτα αντάξιο με τα δικά του προσόντα δεν μπόρεσε και στην πρωτεύουσα του νομού τους να βρει, ξαναγύρισε στην κωμόπολη. Δεν ήταν νικημένος, δεν ανησυχούσε καθόλου. Είχε πάρει τον αέρα του πρωτεουσιάνου, είχε ένα κασκόλ μεταξωτό στο λαιμό του και το 'δενε κόμπο, όπως είδε και το δένανε τότε στην πρωτεύουσα του νομού τους, φορούσε πάντα τη γραβάτα του και του φαινόταν εξαιρετικά ευγενικό να βγάζει διαρκώς το μαντίλι του, να φτύνει μέσα κι ύστερα να σκουπίζει ωραία-ωραία τα χείλια του. Και τ' απόγευμα στο καφενείο, που περνούσε τις άνεργες ώρες του, εκτός από τις εφημερίδες, έφερνε εκεί και διάβαζε τ' αγαπημένα του αστυνομικά μυθιστορήματα -ως αργά το βράδυ.

Στην αρχή, τα διάβαζε μονάχα από κάποια συνήθεια που τ' απόμεινε από το σχολείο με τα γράμματα και τα βιβλία, με το πιο πολύ για να φαίνεται πως ήτανε σπουδαγμένος, να τον βλέπουν όλοι στο καφενείο σκυμμένον στο διάβασμα. Ύστερα, σιγά-σιγά κι όσο βούλιαζε, έβρισκε σ' αυτά τα μυθιστορήματα κάποιο αντιστάθμισμα στην αθλιότητα της ζωής του. Το βράδυ, μοναχός του μπορούσε να ονειρεύεται για τον εαυτό του κάποιο τέτοιο κατόρθωμα σαν αυτά που διάβαζε, ένα ανδραγάθημα που θα τους ξάφνιαζε όλους, την εξόντωση μιας σπείρας κακοποιών, που απειλούν την κωμόπολή τους, τη σωτηρία ενός ανθρώπου που κινδυνεύει από κάποιο μαύρο χέρι. Και θα το μάθαινε τότε κι η Δέσποινα, θα το μάθαιναν κι οι άλλοι και τρέχανε βέβαια να του δώσουν μια καλή, μια πολύ καλή θέση γραφέως. Δε θα πρέπει ωστόσο να παραλείψω εγώ που τα γράφω, να το καθαρίσω καλά πως όλο αυτό για το Θοδωράκη δεν ήταν καθόλου ένα πάθος που τον είχε υποτάξει, πως δεν ήτανε δηλαδή τ' άρρωστο παραλήρημα ενός μυστικοπαθούς και φαντασιόπληκτου. Ήταν απολύτως υγιής ο Θοδωράκης. Λίγο ψέμα χρειαζότανε μόνο να γλυκαίνεται η καρδιά του το βράδυ, μια μικρή φαντασία, ακίνδυνη πέρα για πέρα. Και δεν πρέπει και τούτο ακόμα να παραλείψω να πω, πως μέσα σ' αυτή τη φαντασία με τα κατορθώματα τ' αστυνομικά, υπήρχε πάντα και κάτι που δεν ζητούσε ανταμοιβή κι

αναγνώριση, υπήρχε δηλαδή λίγη αγάπη, κάποια έφεση για το καλό. Όχι υπερβολές -μετρημένα πράματα κι εδώ. Τόση μόνο χρειαζότανε για να βαστιέται και να τρέφεται κάπως η ιδέα της εξαιρετικότητας πού 'θελε να 'χει για τ' άτομό του.

Στο δεύτερο χρόνο, ο πατέρας του ντρεπότανε πια να τον βλέπει να κάθεται έτσι ακαμάτης και να σέρνεται άπραγος από μέρα σε μέρα, ατελείωτες μέρες. Κι ανησυχούσε. Στην κωμόπολη βρισκόταν ένα τυπογραφείο που το κράταγε ο Πραξιτέλης, ο επιλεγόμενος Ζιάμπας, μανιώδης περιστέρα και τερατολόγος ασύγκριτος φανταστικών παιδεραστικών του θριάμβων, αγαθότατος κι εντιμότατος άνθρωπος κατά τ' άλλα, ο ελληνοπρεπέστατος Πραξιτέλης και βαρβαρικότατος Ζιάμπας. Είχε μέσα στο τυπογραφείο μαύρα πλαίσια για τ' αγγελτήρια των θανάτων που τοιχοκολλούσαν στις πόρτες και τα τηλεγραφόξυλα, λίγα γράμματα καλλιγραφικά για τα επιχρυσωμένα με βαράκι αγγελτήρια των ευτυχισμένων γάμων, δυο-τρεις κάσες στοιχεία, μερικά συρτάρια κεφαλαία, μια μικρή μηχανή και μια παλιά ποδοκίνητη "Βικτώρια".

Ο πατέρας του Θεοδωράκη πήγε και μίλησε με τον Πραξιτέλη. Του 'πε για το διορισμό που δεν πίστευε πια πως θα 'ρχόταν, του 'πε για το μαγαζάκι που δεν τους χωρούσε να ζήσουν κι οι δυο τους, πατέρας και γιος, νοικοκυρεμένα πράματα, τα μιλήσανε και τα συμφωνήσανε μια χαρά. Να πήγαινε ο Θεοδωράκης να μάθει την τέχνη. Κι είχε σχέδια ο Πραξιτέλης, βαρέθηκε πια και κουράστηκε -του το 'δινε αργότερα το τυπογραφείο, να ζήσει σαν άνθρωπος, να προκόψει. Καταχάρηκε ο γέρος. Το 'πε του Θεοδωράκη με τρόπο, πως θα 'πρεπε κάτι να κάνει, έστω και προσωρινά, όσο να δούνε τι θα γίνει μ' αυτή τη θέση, να μην κάθεται ακαμάτης.

Έτσι, άρχισε ο Θεοδωράκης και πήγαινε στο τυπογραφείο. Στην αρχή, πήγαινε μόνο τ' απογεύματα και δούλευε πάντα με το σακάκι και με τη γραβάτα, να φαίνεται ολοκάθαρα πως δεν ήτανε εργάτης, μεροκαματιάρης αυτός, βοήθαγε μόνο, περνούσε την ώρα του εκεί σ' αυτή τη δουλειά, πού 'ναι κι αυτή με τα γράμματα, περιμένοντας πάντοτε το διορισμό του στη δημοσιοϋπαλληλική του θέση, τη μόνη που ταίριαζε στην αξία του. Αν τύχαινε μάλιστα να πρέπει να καθίσει στο μικρό τραπεζάκι, δίπλα στη τζαμαρία, να τον βλέπουν από το δρόμο, για να κοιτάξει τα τυπογραφικά λάθη σε κανένα δοκίμιο, ήταν σχεδόν ευτυχισμένος. Ύστερα, πήγε και το πρωί, έβγαλε κάποτε τη γραβάτα, το 'βγαλε επιτέλους και το σακάκι. Ο Πραξιτέλης του 'δωσε μεροκάματο. Κι ησύχασε κι ο πατέρας του.

Ο ίδιος ούτε τη δέχτηκε τη μοίρα του να γίνει εργάτης, ούτε την απαρνήθηκε να σηκωθεί και να φύγει, να προσπαθήσει να την αλλάξει. Έμεινε και περιμένοντας. Έμεινε με την ιδέα της εξαιρετικότητας για τ' άτομό του και με τ' όνειρο της θέσης γραφέως, της επικράτησης και της γενικής αναγνώρισης. Από καιρό σε καιρό, ξαναγίνονται ενέργειες για τη θέση, κάποτε φαίνεται κάτι να προχωρεί, έρχεται ένα γράμμα απ' την Αθήνα, ανανεώνεται μια υπόσχεση, πλησιάζουν οι εκλογές, αναρριπίζεται η ελπίδα, κρατιέται η φωτιά. Στο μεταξύ, τ' αστυνομικά κατορθώματα γυρίζουν κι αυτά το βράδυ στο νου του -κρατιέται η φωτιά κι από κει. Με λιγότερη χαρά τώρα και με κάποια αλλαγή που γίνηκε σιγά-σιγά και χάθηκε από μέσα η αγάπη, χάθηκε ολότελα εκείνη η μικρή έφεση για το καλό, που λέγαμε. Αν δηλαδή στο τέλος μιας τέτοιας φανταστικής ιστορίας που τ' αρέσει πάντοτε να σκαρώνει, είναι ένα κορίτσι που το σώζει, τώρα που το κορίτσι πρέπει στο τέλος να τον παντρεύεται και να του χαρίζει την ομορφιά του και τη μεγάλη του προίκα, την ευτυχία. Κι αν είναι ένας γέρος, πρέπει να 'ναι ένας ζάμπλουτος γέρος που υιοθετεί στο τέλος το Θεοδωράκη...

Ο χαμός του Συρεγκέλα τον αναστάτωσε. Μέσα απ' το τέλμα όπου βάδιζε, είδε το μυστήριο αυτού του χαμού σαν ένα κλαδί γερμένο πάνω του, ν' αρπαχτεί να πιαστεί. Και πιάστηκε, μ' όλο το πάθος της ανομολόγητης απελπισίας του. Από δω ήταν η έξοδος. Τι είδους έξοδος μπορούσε να 'ναι μήτε το σκέφτηκε μήτε κι ήθελε να σκεφτεί. Ήταν η έξοδος.

Στο τυπογραφείο πήγαινε κάποτε ο αστυνόμος τ' απογεματάκι και πίνανε καφέ με τον

Πραξιτέλη. Ήταν ο άνθρωπος που του χρειαζόταν αυτή τη στιγμή. Του πρωτομίλησε για τον Συρεγκέλα τις μέρες που τον είχαν χαμένο και πίστευαν όλοι, κι ο αστυνόμος μαζί, πως κάπου είχε φύγει.

"Είναι δω", είπε ο Θεωδωράκης κατηγορηματικά. "Θα το δείτε."

"Και πώς είναι δω;", ρώτησε ο αστυνόμος.

Ο Θεωδωράκης δεν καταδέχτηκε ν' απαντήσει, χαμογέλασε μόνο με σημασία.

Η δικαίωση δεν άργησε να 'ρθει, πανηγυρική, με το πτώμα που βρέθηκε στο πηγάδι.

"Και πώς το κατάλαβες;", ρώτησε ο αστυνόμος, όταν ξαναπήγε στο τυπογραφείο.

Ο Θεωδωράκης είδε πως έφτασε η ώρα. Ο Πραξιτέλης έλειπε εκείνο το απόγεμα. Σταμάτησε τη στοιχειοθέτηση, ακούμπησε τον αγκώνα του στην κάσα, γέλασε πάλι εκείνο το γεμάτο σημασία χαμόγελό του κι εξήγησε στον αστυνόμο τα στοιχεία που τον είχαν κάνει να πιστεύει πως ο Συρεγκέλας -νεκρός, ζωντανός, άλλο ζήτημα- ήταν εκεί.

"Σπυδαίος άνθρωπος είσαι εσύ", είπε ο αστυνόμος. "Σωστός ντετέκτιβ."

Ήταν οι μέρες της μεγάλης του στενοχωρίας με την ανάκριση που δεν προχωρούσε και με κείνον τον ανακριτή που τον ζόριζε και τον ντρόπιαζε, ηλικιωμένον άνθρωπο. Ήθελε κάποιον να μιλήσει γι' αυτά, να ξεδώσει κι αυτό το παιδί ήταν ο μόνος άνθρωπος που θα τον ένιωθε. Του μαρτύρησε λοιπόν τον βαθύ καημό που τον έκαίγε μ' αυτήν την καταραμένη υπόθεση, δεν του 'κρυψε την ανησυχία του για την επαγγελματική του θέση και την προαγωγή που περίμενε. Ο Θεωδωράκης πήγε και κάθισε δίπλα του. Εκεί του μαρτύρησε τότε κι αυτός το μεράκι του, πως ήταν δηλαδή κρυφός ντετέκτιβ, από μοναχός του, για λογαριασμό του, τουλάχιστον για την ώρα και για κέφι δικό του. Κι απ' αυτή την υπόθεση, είπε, ποτέ δε θα ησύχαζε αν δεν φτάσει στο τέλος, να βρει την αλήθεια. Ήξερε τις ανακρίσεις, την έκθεση του γιατρού, κάθε στοιχείο που ξέραν κι αυτοί κι είχε κι άλλα δικά του, όλα σημειωμένα με σειρά και τάξη σ' ένα τετράδιο.

"Τς, τς, τσου", έκανε ο αστυνόμος. "Ντετέκτιβ..."

Το ίδιο βράδυ, ο Θεωδωράκης πήρε το τετράδιο και πήγε στο γραφείο του αστυνόμου. Κλείσανε την πόρτα, καθίσαν οι δυο τους, τα βάλανε κάτω. Ο Θεωδωράκης του 'δειξε ολοκάθαρα το λάθος του να πιστεύει πως ο Συρεγκέλας έπεσε μεθυσμένος. Αποκλείεται.

"Και λοιπόν; Έχει δίκιο ο δικαστής να πιστεύει πως τον ρίξαν μέσα; Πού μπορείς να το στηρίξεις;"

"Λάθος έχει κι αυτός. Έχουμε όλα τα στοιχεία. Κι όλα, όλα τα δείχνουν πως αποκλείεται."

"Τότε;"

"Ο Συρεγκέλας στεκόταν κοντά στο πηγάδι. Δεν ήτανε μεθυσμένος. Στάθηκε εκεί γιατί κάτι κοιτούσε, ορθός, με τις πλάτες γυρισμένες στο πηγάδι. Τι κοιτούσε -καμιά σημασία δεν έχει για την υπόθεση. Και τότε, κάτι έγινε εκεί στην πλατεία. Κάτι είδε, φοβήθηκε, έτρεξε να φύγει, έκανε πίσω, έπεσε με την πλάτη στο σκέπασμα. Το 'σπασε, κατρακύλησε μέσα. Ο γιατρός έχει δίκιο. Ως εδώ μονάχα, πως δεν ήταν από το μεθύσι. Μα δεν ήταν κι έγκλημα. Κάτι άλλο. Που δεν είχε σχέση μ' αυτόν τον ίδιο. Κάτι άλλο που δεν το ξέρουμε."

Ο αστυνόμος άκουγε με το κεφάλι σκυμμένο.

"Και τι θα μπορούσε να 'ναι αυτό; Τίποτα δεν έγινε εκείνη τη νύχτα στην κωμόπολή μας."

Κανένας δεν ήτανε, κανένας δεν πέρασε εκείνη την ώρα απ' την πλατεία. Αυτό το ξέρουμε σίγουρα."

"Εδώ δεν έγινε τίποτα. Και γι' αυτό έχει λάθος ο δικαστής να πιστεύει πως ήταν έγκλημα. Έγινε όμως αλλού. Έγινε ένας φόνος στην πόλη, δυο ώρες πριν από το πνίξιμο του Συρεγκέλα, κατά τις εννιά το βράδυ. Ο φονιάς αποκαλύφτηκε ποιος ήταν, μα ποτέ δεν πιάστηκε. Έφυγε την ίδια ώρα απ' την πόλη. Με τα πόδια είναι ακριβώς δυο ώρες ίσαμε δω, την ώρα δηλαδή που ο Συρεγκέλας ο δικός μας στεκότανε κοντά στο πηγάδι. Την ίδια νύχτα, κατά τις δέκα έγινε μια

μικρή ληστεία στο δρόμο, κάπου πέντε χιλιόμετρα από δω. Λήστεψαν ένα ιδιωτικό αυτοκίνητο. Οι ένοχοι ποτέ δεν πιάστηκαν. Ορίστε λοιπόν πως έγινε κάτι εκείνη τη νύχτα."

"Και τι σχέση μπορεί να 'χουν αυτά τα περιστατικά;"

"Αυτό δεν το ξέρω ακόμα ακριβώς. Κι ο φονιάς κι αυτοί που ληστέψανε τ' αυτοκίνητο, το φυσικότερο απ' όλα θα 'τανε να 'χουν περάσει από δω. Εκείνη την ώρα ακριβώς, κατά τις έντεκα. Μ' ένα απ' αυτά τα δυο σχετίζεται ο θάνατος του Συρεγκέλα, ο πνιγμός του. Πώς ακριβώς, δεν το ξέρω. Μα θα το βρω. Θα το βρω μια μέρα, όσος καιρός κι αν περάσει."

Ο αστυνόμος δεν είπε εκεί πως βέβαια θα 'τανε πολύ ενδιαφέρον, μα τον ίδιο δεν τον ένοιαζε τόσο τι θα γινόταν μια μέρα. Για το τώρα βιαζόταν αυτός -και για το τώρα δεν έβγαине τίποτα απ' τα στοιχεία του Θεωδώρακη. Αναγνώριζε ωστόσο πως αυτό το παιδί είχε το διάβολο μέσα του, όλο το οικοδόμημα των συλλογισμών του ήτανε σοφά στηριγμένο πάνω στα στοιχεία που είχε κι η ανάκριση. Μέσα σε μια υπόθεση μεγαλύτερη, πιο σπουδαία, το πνίξιμο του Συρεγκέλα δεν ήταν πια ένα μυστήριο ανεξήγητο μα απλούστατα ένα μυστικό, ένα πρόβλημα για λύση μέσα σ' αυτή τη μεγαλύτερη υπόθεση που τα νήματά της φτάναν πέρα απ' την κωμόπολη. Κλείσανε το τετράδιο. Του 'σφιξε με θέρμη και μ' αληθινή συμπάθεια τα χέρια:

"Θα το βρεις, του λέει. Έχεις μυαλό, Θεωδώρακη μου εσύ... Θέλεις να μου κάνεις μια έκθεση; Να κάθεται εκεί, στο αρχείο. Πού το ξέρεις μια μέρα τι γίνεται..."

Ο Θεωδώρακης του 'δωσε σε λίγες μέρες την έκθεση. Ο αστυνόμος την έβαλε στο αρχείο.

Φυσικά, για την υπόθεση την ίδια δεν είπε τίποτα σε κανέναν. Μα για το Θεωδώρακη το 'χε και το 'λεγε από τότες σ' όλο τον κόσμο για την εξυπνάδα αυτουνού του παιδιού -κι ορθογραφία να δεις, αδερφέ μου- και θα το δούνε, δεν θα μείνει αυτός στο τυπογραφείο. Έχει μέλλον αυτός -θα το δούνε.

Από τότε, τον μάθαν τον Θεωδώρακη και τον λέγαν Ντετέκτιβ, Θεωδώρακης ο Ντετέκτιβ. Δεν τον πείραζε καθόλου. Από τη μεριά του μπορούσε να 'ναι περήφανος πως η μυστική του έκθεση βρισκόταν πια μέσα στα χαρτιά της αστυνομίας, περιμένοντας τη συνέχεια που υποσχέθηκε ο ίδιος στον εαυτό του. Και μπορούσε να χαίρεται επίσης, για μια τέτοια υπεύθυνη αναγνώριση της μεγάλης αξίας του, για τη διαφήμιση που του 'κανε ο αστυνόμος και να μην το δέχεται ακόμα πως ήταν τελεσίδικα εργάτης του Πραξιτέλη.

Ο διορισμός στη θέση γραφέως αργούσε πάντα να 'ρθει. Ο πατέρας του πέθανε κι έπαψε από καιρό να υπάρχει το μικρό μαγαζί στο παζάρι, για να τον λογαριάζουν κι αυτόν νοικοκύρη. Η Δέσποινα παντρεύτηκε αργότερα μ' έναν άλλον. Ο αστυνόμος πήρε κάποτε την προαγωγή του κι έφυγε απ' την κωμόπολη -χάθηκε ο αξιόπιστος μάρτυρας της μεγάλης αξίας του. Ο Θεωδώρακης ωστόσο και τότε ακόμα δεν παραδέχτηκε τίποτα πως ήτανε τελειωμένο, δεν παραιτήθηκε από τίποτα -ούτε από τ' άλλα, ούτε από κείνο το μυστικό που περιμένει τη συνέχεια στ' αρχεία της αστυνομίας. Πιστεύει πάντα πως έχει δύο μεγάλα φτερά και μια αδικία της μοίρας του τα κρατάει κλεισμένα, όσο να 'ρθει και ν' ανοίξουνε καμιά φορά. Και τα παίρνει κάθε πρωί τα φτερά του, τα διπλώνει κάτω απ' το τριμμένο παλτό του και τραβάει στο τυπογραφείο γρήγορα-γρήγορα, σαν να 'ναι ένας δρόμος που βιάζεται να περάσει, να τελειώσει, να ξεμπερδέψει -τελευταία φορά σήμερα. Πλένει τα βράδυ με την ποτάσα τα χέρια του να φύγουνε τα μελάνια, που μπαίνουνε μέσα-μέσα στα νύχια και τραβάει σκυφτός, μουλωχτός, σαν ένοχος για τη μέρα που πέρασε και δεν άλλαξε τίποτα, για τη μέρα που θα 'ρθει και θα κάνει πάλι, θα τον ξανακάνει τον ίδιο δρόμο.

... Αν έρθετε καμιά φορά στην κωμόπολή μας, μπορείτε να τον γνωρίσετε με το πρώτο. Θα τον βρείτε κάπου εκεί κοντά στο μοναδικό της εμπορικό δρόμο, που σταματούν τα λεωφορεία, στα καφενεία που κάθονται και διαβάζουν τις εφημερίδες με τα καθαρευουσιάνικα άρθρα για τ' αθάνατο πνεύμα της ελληνικής φυλής, θορυβούνε με τα τάβλια και παίζουνε πρέφα. Θα τον

γνωρίσετε αμέσως. Είναι ο γιος του μικρού μαγαζάτορα που γίνηκε εργάτης και δεν θέλει να το δεχτεί σαν οριστικό. Είναι ο Θεωδωράκης με τ' απολυτήριο απ' το γυμνάσιο που δεν πήρε τη θέση γραφέως. Είναι ο κρυφός ντετέκτιβ με τα πολλά κατορθώματα, που δεν το 'βρηκε ακόμα το φοβερό μυστικό πώς γίνηκε τότε και πνίγηκε στο πηγάδι εκείνος ο έρημος άνθρωπος, δίχως όνομα καν, με παρατσούκλι μονάχα -μια υπόθεση μεγαλύτερη, σπουδαιότερη, που τα νήματά της φτάναν πέρα απ' την κωμόπολη...

Και περνούν τα χρόνια. Δεκαπέντε από τότες. Έγινε κι ο πόλεμος, τελείωσε κι ο πόλεμος, έγιναν και τ' άλλα που γινήκανε στην Ελλάδα, τελειώσαν και τ' άλλα. Ο Θεωδωράκης δεν πήγε από δω, δεν πήγε από κει -ήταν με τον εαυτό του. Τίποτα γι' αυτόν δεν έχει αλλάξει. Στο τυπογραφείο βρίσκεται πάντα. Δεν είναι πια τ' αγαθού Πραξιτέλη. Πριν το πουλήσει, του 'πε του Θεωδωράκη για τα σχέδια που κάναν με τον πατέρα του να του το δώσει αυτουνού. Δεν θέλησε να το πάρει, δεν ήταν έμπορος και, το πιο σπουδαίο, δεν ήταν καθόλου σίγουρο πως θα 'μενε στο τυπογραφείο για πάντα. Οι καινούριοι που το πήραν ιδέα δεν είχαν πως ο Θεωδωράκης ήταν εκεί μέσα παραλίγο ιδιοκτήτης. Το 'χαν μεγαλώσει και τον είχαν κι αυτόν και δούλευε μέσα μαζί με τους άλλους εργάτες.

Η μικρή πολιτεία μεγάλωσε λίγο κι αυτή μέσα σ' αυτόν τον καιρό. Το παλιό κρασοπουλειό που πήγαινε ο Συρεγκέλας το γκρέμισαν κι ένα τρίπατο κτίριο από τσιμέντο υψώνεται εκεί -το ξενοδοχείο της κωμόπολης. Στη μικρή πλατεία τις βγάλαν τις πλάκες και τη στρώσανε μ' άσφαλο. Και το πηγάδι χάθηκε ολότελα, λίγα δέντρα που μεγαλώσανε πια και δυο-τρία παγκάκια βρίσκονται εκεί, σε μια νησίδα με πρασινάδα στη μέση της πλατείας.

Μονάχα το σπιτάκι της Δέσποινας, το πατρικό της, απόμεινε απ' τα παλιά σ' αυτή την πλατεία και κάθετα τώρα, παντρεμένη, σ' αυτό. Δεκαπέντε χρόνια από τότες. Ο Θεωδωράκης ποτέ του δεν είχε περάσει από δω. Αν έφτανε κεί, έκανε πάντα ένα γύρο να το ξεφύγει, λοξοδρομούσε να μην περάσει.

Πέρασε απόψε χωρίς να το θέλει, ξεχάστηκε παραπατώντας και βρέθηκε ξαφνικά να 'χει φτάσει στην πλατεία. Κοίταξε γύρω του μια στιγμή. Το πρώτο που σκέφτηκε ήταν να φύγει, να τρέξει να φύγει πάλι από κει. Είναι αργά, περασμένα μεσάνυχτα, η μικρή πολιτεία κοιμάται, κανένας δεν είναι στο δρόμο, το σπίτι της Δέσποινας είναι κατάκλειστο -γιατί να κρυφτεί; Στάθηκε, κοίταξε γύρω του. Κατακάθαρη νύχτα του καλοκαιριού. Η μικρή πλατεία λαμποκοπάει παράξενα μέσα στο νυχτιάτικο φως. Τραβήχτηκε παραπίσω, στη μέση της πλατείας με τη νησίδα και στάθηκε κει κάτω απ' τα δέντρα. Δεν ακούγεται τίποτα, τίποτα δε σαλεύει. Είναι σαν όνειρο ύστερα από δεκαπέντε χρόνια να ξαναβρίσκεται εδώ. Κι είναι σαν θέατρο εδώ, με τα σπίτια αντίκρυ και γύρω και μοιάζουνε ψεύτικα -σκηνικά μπογιατισμένα κόκκινο και γαλάζιο. Το σπίτι της Δέσποινας εκεί πού 'ναι και τώρα, φάτσα μπροστά του. Αριστερά, εκεί που τώρα βρίσκεται το τρίπατο κτίριο, το κρασοπουλειό που πήγαινε ο Συρεγκέλας. Οι πλάκες που πρέπει ν' ασπρίζανε τότε, κάτι τέτοιες νύχτες, να λαμποκοπούσαν σαν αυλή μαρμάρινου παλατιού. Όλα σαν ένα θέατρο. Κι η σιωπή. Και περιμένουν όλα ν' αρχίσει η παράσταση.

Και νάτος... Βγήκε. Φεύγει απ' το κρασοπουλειό του. Τέτοια ήταν κι η νύχτα που πνίγηκε. Είναι γραμμένο κι αυτό στο τετράδιο. Πανσέληνος ήταν και τότε, η στρογγυλοφέγγαρη φωτοχυσία. Έντεκα η ώρα, όπως πάντα. Είναι μεθυσμένος, όπως πάντα -μήτε σταλιά παραπάνω.

Παραπατάει λιγάκι σα να λικνίζεται πάνω στα βήματά του, σα να τα χαίρεται. Προχωρεί μέσα απ' την πλατεία. Τώρα βρίσκεται κοντά στο πηγάδι: Ήταν εδώ, ακριβώς εδώ που στέκεται τώρα κι ο Θεωδωράκης, κάτω απ' αυτό το παγκάκι. Απόμεινε τότες εκεί, ορθός δίπλα στο πηγάδι, κοιτάζει γύρω του τη μαγεμένη νύχτα. Εδώ το τετράδιο σταματάει.

Πάλι η παράσταση...

Μέσα στην ησυχία εκείνης της νύχτας, ακούγονται από το δρόμο κι όλο κοντεύουν, έρχονται

κατά κει, βήματα βιαστικά, ρυθμικά, ένας κρότος ξερός, κοφτός απάνω στο δρόμο. Μια γυναίκα. Ήταν η Δέσποινα του Δημούλη. Έντεκα κι είκοσι ακριβώς και γύριζε από τη θεια της που γιόρταζε. Έντεκα κι είκοσι, το θυμόταν, είχε πει, πολύ καλά.

Ξαναρχίζει το τετράδιο.

Στην ανάκριση, τη Δέσποινα δεν την φώναζαν καθόλου, δεν το ξέρανε πως τον είχε δει που στεκότανε στο πηγάδι. Στο Θωδωράκη, πολύ αργότερα, τά 'χε πει και τά 'γραψε κι αυτά στο τετράδιο, μα δεν τους έδωσε σημασία, δεν σκέφτηκε τότε πως μπορεί να 'χουν σχέση με την υπόθεση, δεν το φαντάστηκε ποτέ πως μπορούσε να 'χουνε σχέση.

"Είδα μια σκιά και στεκόταν δίπλα στο πηγάδι", του 'χε πει τότες η Δέσποινα. Νόμιζα πως ήσουν εσύ."

Όχι, δεν ήταν αυτός.

"Και γιατί να μην είσαι; Εγώ σ' αγαπούσα -και το 'ξερες. Και τι με πείραζε εμένα που δεν την πήρες τη θέση; Εγώ ήμουν φτωχή."

Το τετράδιο κόβεται πάλι.

Ο Συρεγκέλας ήταν αυτός που στεκόταν εκεί, ορθός δίπλα στο πηγάδι, μια τέτοια νύχτα μαγεμένη σαν απόψε. Στεκόταν -άκουγε τα βήματα που κοντεύαν. Έμεινε εκεί -να ιδεί τη γυναίκα. Πρόβαλε σε λίγο στην άκρη του σκηνικού, πέρασε απέναντι μπροστά απ' τα σπίτια, ψηλή, λιγνή, όπως ήταν η Δέσποινα τότε, σαν ψεύτικη κι αυτή μέσα σε κείνο το φως. Μπήκε σπίτι της. Στ' απάνω πάτωμα, δεξιά, στο δωμάτιο που κοιμόταν αυτή, το παράθυρο φωτίστηκε. Η σκιά της γυναίκας πηγαινοήρθε μες στο δωμάτιο, έπεσε πάνω στο παράθυρο καναδυό φορές. Αυτός απόμεινε εκεί. Απόμεινε εκεί να τη χαίρεται ο Συρεγκέλας αυτή τη σκιά, να την περιμένει να πέσει ξανά στο παράθυρο.

Ο Θωδωράκης χαμογέλασε. Νάτο πως είχαν σχέση. Να, γιατί στεκόταν εκεί, τι κοιτούσε.

Πάλι το τετράδιο:

"Όταν έσβησα το φως", είχε πει η Δέσποινα, "κοίταξα κρυφά πίσω απ' την κουρτίνα, να μη φαίνομαι. Ήταν ακόμη εκεί πέρα, στεκόταν, δεν έκανε τίποτα. Ξανακοίταξα άλλη μια φορά. Ήθελα να 'σουν εσύ..."

Εδώ κλείστηκε το τετράδιο -δεκαπέντε χρόνια τώρα. Εδώ κλείστηκε, κομποδέθηκε και του Θωδωράκη η ζωή. Κοίταξε γύρω του -τ' όνειρο σκόρπισε, είναι ένας τόπος πεντάξενος αυτός εδώ γύρω, μέσα στο κρύο φως του φεγγαριού. Η παράσταση τέλειωσε μονομιάς, τα σκηνικά χάθηκαν, οι πλάκες, η μαρμάρινη αυλή, δεν είναι κανένας εδώ. Κανένα φως δεν είναι πια σ' αυτό παράθυρο να σταθεί κι αυτός να το περιμένει, να ιδεί τη σκιά που πηγαινοέρχεται μέσα. Δεν υπάρχει πια καμιά Δέσποινα σε κείνο το σπίτι, σ' αυτή την πόλη, πουθενά δεν υπάρχει. Ένας λυγμός πνιγμένος, καταχωμένος, κρατημένος δεκαπέντε χρόνια ξέσπασε, λύθηκε:

"Δέσποινα..."

Έβαλε τα χέρια στο πρόσωπό του, έγειρε πίσω, σωριάστηκε πάνω στον πάγκο -να κλάψει. Το κάθισμα έτριξε από το βάρος του κορμιού του -τινάχτηκε ορθός, κατάπληκτος, σα χαμένος. Η λύπη χάθηκε μονομιάς, ο λυγμός σταμάτησε πριν ξεσπάσει. Μοναχά ο νους του παίρνει μπροστά ξαφνικά και δουλεύει -πηδάει πίσω, ξαναγυρίζει, πάλι πίσω, με μιαν ασφάλεια απόλυτη μέσα σ' ένα ίλιγγο ταχύτητας. Κι ολότελα ξαφνικά ξανασταματάει -μια μηχανή ρυθμισμένη μ' ακρίβεια πάνω σε κείνο το τρίξιμο του πάγκου. Δεν έχει πιο πέρα -πιο πέρα δεν έχει τίποτα. Νάτο λοιπόν. Έτσι είχε γίνει. Έτσι είχε γίνει και τότε. Έτσι είχε βάλει και κείνος μέσα στα χέρια το πρόσωπό του με το φως που σβήστηκε στο παράθυρο, έκανε πίσω να καθίσει να κλάψει. Δεν ήταν ο πάγκος, ήταν το σκέπασμα, σάπιο. Κατρακύλησε μέσα.

Κανένα μυστικό δεν υπάρχει εδώ πέρα, εγκλήματα, νήματα που φτάνουμε τόσο μακριά, φόνοι ληστείες. Δεν υπάρχει καμιά δικαίωση, καμιά συνέχεια και κανένας θρίαμβος που το βρήκε. Μια

νιότη χαμένη, μια ζωή που παραπλανήθηκε κι ένα όνειρο ψεύτικο, που τώρα το ξέρει, ποτές δεν το πίστεψε... Ξανακάθισε στο παγκάκι, ξανάβαλε το πρόσωπο μέσα στα χέρια κι άφησε τώρα τα δάκρυα να τρέχουν, χωρίς λυγμό, μια ταπεινή συντριβή -τελειωτική. Βήματα αργά, βαριά ακουστήκανε κι ερχότανε κατά την πλατεία. Ανατρίχιασε. Πώς πήγε ο νους του πως ξαναγύρισε εκείνος; Ανασήκωσε το κεφάλι και κοίταξε. Ήταν ο αστυνόμος μας, που τελείωνε τη νυχτερινή του περιπολία. Αυτός ιδέα δεν είχε για τη μεγάλη αξία του Θεοδωράκη. Στάθηκε, τον κοίταξε μια στιγμή, τον γνώρισε πως ήταν εκείνος ο ανόητος, ο τυπογράφος ο Θεοδωράκης, ο επιλεγόμενος ντετέκτιβ και δεν το βρήκε καθόλου επικίνδυνο ή παράξενο που καθότανε στο παγκάκι -τράβηξε το δρόμο του. Ύστερα, δεν υπήρχε πια κανένα πηγάδι εκεί πέρα για να φοβάται το πάθημα του παλιού προκατόχου του με κάτι τέτοιους δυστυχισμένους, που τους πιάνει το παράπονο κάτι τέτοιες νύχτες και σωριάζονται όπου βρεθούνε και κλαίνε. Και εκεί, σε σας, ασφαλέστατα, κύριε Θόρντον Γουάιλντερ, στην ωραία μικρή σας πόλη και στην κωμόπολη τη δική μας. Μονάχα που εμείς, τέτοιαν ώρα -εσείς, η Δέσποινα, εγώ, έχουμε κλείσει πια το παράθυρο και δεν τους βλέπουμε, δεν τους ακούμε που πέφτουν απάνω στους πάγκους, κατακυλούνε κάποτε στο θάνατο.

[από τις σελίδες του Σαραντάκου](#)

[αρχή σελίδας](#)

Ψαλίδας Αθανάσιος (1760/1764 - 1829): Αληθής Ευδαιμονία (Βιέννη, 1791). Από τον ["Ελληνομνήμων"](#)

ἈΛΗΘΗΣ
ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ

ἦΤΟΙ
ΒΑΣΙΣ ΠΑΣΗΣ
ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ.

συντεθεισα ὑπό

ἈΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΨΑΛΙΔΑ

τῆς

ΓΩΑΝΝΙΝΩΝ,

*εἰς τὴν ἀπλὴν διάλεκτον, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς
εἰς τὴν Λατινικῆς μεταφρασθεῖσα.*

ΤΟΜΟΣ Α΄.

Αἰτὴ ἐδίδε ἴδμεν· ἐν βυθῶ γὰρ ἡ ἀλήθεια Δημόσιον.

Ἐν ΒΙΕΝΝῃ, τῆς Αὐστρίας. 1791.
Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ Γωσίου τοῦ ΒΑΟΥΜΑΤΣΤΕΡΟΥ.

αρχή σελίδας

Κική Δημουλά : από Το λίγο του κόσμου, Στιγμή 1994.

Ωδή σε μια επιτραπέζια λάμπα

*Στη μνήμη του θείου μου
Παναγιώτη Καλαμαριώτη*

Παλιά επιτραπέζια λάμπα,
δουλεμένη από τεχνίτη Ανατολίτη
με φαντασία και πρόβλεψη.
Την έφερ' ένας θειος μου δικαστής από τη Σμύρνη
και στο φως της
δεθήκανε οι νόμοι με τις πράξεις των ανθρώπων.

Η πείρα της μεγάλης στα ελαφρυντικά,
στο τι βρασμός ψυχής, τι προμελέτη.
Τόσα χτυπήματα στο στήθος από ζηλοτυπία,
βεντέτες για μια μεσοτοιχία,
για μια κατσίκια που μηρύκασε ξένο χορτάρι.
Γνώρισε πάμπολλους προτέρους έντιμους βίους
κι ερωτεύτηκε ενόχους.

Καημένε θείε,
πώς τα πας μ' αυτόν το νέο νομοθέτη
και τους νόμους του –
ύλη αδίδακτη ο θάνατος.
Της ύπαρξής σου δεν πήγες συνήγορος.
Αλλ' είναι η ζωή
απ' τις χαμένες υποθέσεις,
ακόμα και για τους δυνατούς νομομαθείς,
όπως ήσουν.

Κληρονομιά μου τώρα η λάμπα.
Δουλεμένη με φαντασία
και προπαντός με πρόβλεψη.

Το φως της, για νά 'ρθει να σταθεί
σαν άλλος ένας κουρασμένος αναγνώστης
του ίδιου μ' εμένανε βιβλίου
ή σαν διαιτητής ανάμεσα στο άγραφο χαρτί,
που νικητής πάλι βγαίνει απόψε

και νικημένα όσα σκόπευα να γράψω,
πηδάει μέσ' από πλούσια φύλλα φοινικιάς.
Κι αυτό υποκινεί βλάστηση.
Κάτω απ' τη φοινικιά
στέκει, σκυφτός και μειλίχιος, ένας γέροντας.
Είχε και φλέβα πείρας ο τεχνίτης:
μόνο φως, μόνο φύλλα φοινικιάς,
φόβων και καιρών αντίπαλοι δεν γίνονται.
Η μοναξιά φοβάται μόνο τον άνθρωπο δίπλα σου.

Καλά λοιπόν που είναι εδώ αυτός ο γέροντας.
Ανατολίτη τον δείχνει η κελεμπία, το σαρίκι
και το μαυριδερό άσαρκο πρόσωπο.
Το χέρι του, απλωμένο σε σένα,
δεν ξέρεις αν σε καλεί να πλησιάσεις,
αν απαιτεί, εξηγεί, οδηγεί ή προβλέπει.
Όλ' αυτά ένας τεχνίτης μπορεί να τα χωρέσει
στην ίδια κίνηση,
όπως κι η ζωή τα χωράει όλα στο ένα της πέρασμα.
Μπορεί να είναι μουεζίνης
κι ετούτη τη στιγμή να εξηγεί στο θεό του
τι λείπει από τον έναν κόσμο.
Μπορεί να είναι επαίτης.
Ή νυχτοφύλακας
της προεκτεινόμενης πέρ' απ' τη λάμπα τροπικότητας.
Ίσως ρήτορας ξεπεσμένος σε είδη διακοσμητικά,
ασκητής,
οδοπόρος που πέτυχε ίσκιο αναπάντεχο
στην προεκτεινόμενη πέρ' απ' τη λάμπα έρημο.
Ποιος ξέρει; Κανένας περιηγητής,
που έχασε το δρόμο
αλλά και το νόημα της περιηγήσεώς του.
Και τώρα, υψώνοντας το χέρι, με ρωτάει
ποιος είν' ο δρόμος και ποιο το νόημά του.
Εμένα ρωτάει
ποιος είν' ο δρόμος και ποιο το νόημά του;

Νυχτοφύλακας ή επαίτης,
περιηγητής, ρήτορας,
μωαμεθανός ή άπατρις,
εμένα δεν με νοιάζει.
Εγώ,
έτσι που πέρασαν τα χρόνια,
έτσι που ήρθανε τα πράγματα,
Προφήτη τον ορίζω.
Γιατί Προφήτη τον χρειάζομαι,

έτσι που χάθηκαν τα χρόνια,
έτσι που στέκουνε τα πράγματα.

αρχή σελίδας

Νίκος Γουδανάκης: Ηθοποιός

Η τέχνη της αναπαράστασης, αποτέλεσε πρωτόγονη εκδήλωση του Ανθρώπου, συνδεδεμένη με τις απλούστερες αγωνίες του κι εκφρασμένη, μέσα στο πλαίσιο της θρησκευτικότητάς του. Στην αρχέγονη παραστατική μορφή, συνυπάρχουν ασύνειδα, ο χορός, η μουσική, η λογοτεχνία, η «σκηνική» ερμηνεία. Η κοινωνική εξέλιξη κι η γενικότερη πολιτιστική πρόοδος κάποιων κοινωνιών-πχ, της αρχαίας Αθήνας-εξέλιξαν αυτήν την παραστατική τέχνη και μας οδήγησαν στην κατάσταση του δράματος, δηλ, στην εναρμονισμένη μιμητική απόδοση-από ζωντανούς καλλιτέχνες-ενός λογοτεχνήματος, στο οποίο, η μίμηση δράσεως παίρνει τον πρώτο και σπουδαιότερο ρόλο σε σχέση με τη μουσική, την ωδική, τον χορό κλπ.

Εδώ, οι απλές αγωνίες δεν χωρούν πια και την θέση τους παίρνουν θέσεις. Θέσεις συγκρουόμενες, ηθικές, ιδεολογικές, συναισθηματικές. Ο Άνθρωπος που αναπαριστά πίσω από τη σύμβαση της μάσκας, δεν αφηγείται, απλά, ένα κατόρθωμα, αλλά, πάσχει, δρα κι αντιδρά, εκθέτοντας τη θέση του ήρωα που ενσαρκώνει.

Κι η γένεση της θεατρικής τέχνης, πραγματοποιείται, δίνοντάς μας ένα αποτέλεσμα με 3 βασικά στοιχεία:

1. Ηθοποιούς που δρουν ως μονάδες, ανεξάρτητα από το σώμα του χορού.
2. Σύγκρουση θέσεων και φανταστικών προσώπων, μέσα από τον διάλογο.
3. Κοινό, το οποίο συμμετέχει, συναισθηματικά στη σκηνική δράση, δίχως να παίρνει μέρος, όμως, στην πραγματοποίησή της.

Μέσα από αυτήν την κοινότοπη εισαγωγή, θα ήθελα να εκθέσω τα 2,3 βασικά συστατικά του Θεάτρου, πράγματα, ίσως αυτονόητα, μα, συχνά, μπερδεμένα, μέσα στα αισθητικά παντρέματα των καιρών μας-άκρως δημιουργικό φαινόμενο-και στην σύγχυση που καταλαμβάνει τους επιδόξους Θεατρανθρώπους.

Είναι σαφές, ότι η πλειοψηφία των υποψήφιων Ηθοποιών της εποχής μας, είναι επηρεασμένη από την τέχνη του κινηματογράφου, ή της τηλεόρασης, από την τέχνη, θα λέγαμε, της κάμερας. Η μαζικότητα του σινεμά, κατάφερε, φυσιολογικά, να επισκιάσει τη Διονυσιακή Τέχνη και να καταστεί, στη συνείδηση πολλών, ως ένα είδος αντικαταστάτη του Θεάτρου, είτε, μια πιο εξελιγμένη Θεατρική μορφή. Με δεδομένη την επικράτηση του σινεμά μυθοπλασίας, οι κινηματογραφικοί ερμηνευτές γίναν οι βασικοί πομποί συγκινήσεων για τη μάζα, μέσα στην αίθουσα, ή στο καθιστικό δωμάτιο. Τα ινδάλματα των νέων που συρρέουν στις «δραματικές σχολές», είναι κινηματογραφικοί αστέρες κι η υποκριτική που εμπνέει τα όνειρα των νέων ερμηνευτών, μια υποκριτική, σαφώς, εξαρτημένη από τις ανάγκες και τις ιδιομορφίες της κάμερας. Κακό αυτό; Όχι απαραίτητα.

Όταν ένα παιδί εισαχθεί σε μια Θεατρική σχολή-ας μην ξεχνάμε, ότι η περισσότερες «δραματικές» εκπαιδεύουν Θεατρικούς Ηθοποιούς, ενώ οι, αποκλειστικά, κινηματογραφικές σχολές υποκριτικής, είναι κάτι σχεδόν ανύπαρκτο-έρχεται σε επαφή με τις σκηνικές ανάγκες. Εκεί, διαπιστώνει, έκπληκτο, ότι αυτά, όλα, που είχε στο μυαλό του, αφορούν μόνο σε μια μερίδα Ηθοποιών κάμερας κι ότι το κύριο σώμα του κλάδου, στηρίζεται στις μικρές και μεγάλες σκηνές. Η «φυσικότητα» δεν αρκεί, ενώ, ένα σωρό φυσικές απαιτήσεις απαιτούνται για να μπορέσει να υπηρετηθεί, στοιχειωδώς, ένα μικρό ρολάκι. Ανακαλύπτει ότι ο Ηθοποιός χρειάζεται ένα καλογυμνασμένο σώμα αθλητού, ένα φωνητικό όργανο βαρύτονου, ή υψίφωνου-πχ-, μια σωματική αγωγή χορευτή κι ένα σωρό άλλα, στενάχωρα και άχαρα, σε σύγκριση με την cool φυσικότητα που μιμούταν μπρος στον καθρέφτη, έχοντας στο μυαλό του τα κινηματογραφικά του είδωλα.

Διαπιστώνει απογοητευμένο, ότι το χαριτωμένο λακκάκι στο πρόσωπό του, δεν φτάνει ούτε να γοητεύσει τον θεατή της πρώτης σειράς. Η sexy βραχνάδα της φωνής του, μετατρέπεται σε γαϊδουρογκάρισμα, όταν χρειαστεί να γίνει ακουστός σε ένα Θέατρο 200 θέσεων. Είναι απελπιστικό αυτό; Μήπως, δεν το περνούν όλοι; Ας δούμε.

Κατ' αρχήν, δεν ανήκω σε αυτούς που βλέπουν ανταγωνιστικά τις 2 τέχνες, ούτε σε αυτούς που σνομπάρουν τους λεγόμενους «κινηματογραφιτζήδες».

Ποιός δεν μένει έκθαμβος μπροστά στο μεγαλείο της υποκριτικής του James Stewart, του Jack Nicholson; Είναι, απλά, θέμα, τι θέλει κανείς να κάνει. Και για να το ξέρει, απαιτείται αισθητική παιδεία, από τα σχολικά του, κιάλας, χρόνια. Πρέπει να διδάσκονται τα βασικά συστατικά των τεχνών. Τι είναι αυτό που κάνει μια τέχνη να είναι αυτή που είναι κι όχι μια άλλη.

Γιατί, επί παραδείγματι, ένα θέαμα, είναι Θέατρο κι όχι Όπερα, ή, όχι χορόδραμα; Γιατί ο κινηματογράφος περιλαμβάνει μέρη, μόνο, του δράματος, αλλά, δεν αποτελούν το βασικό συστατικό του, πράγμα που σημαίνει ότι μπορεί να υπάρξει και χωρίς αυτά; Διότι, Αγαπητέ αναγνώστη, το μοντάρισμα ενός συνόλου από τοπία, με μια μουσική επένδυση, είναι κινηματογραφικό έργο.

Αντίθετα, η παράσταση τοπίων, χωρίς την παρουσία σκηνικών ερμηνευτών που δρουν κι αντιδρούν live, δεν αποτελεί, ποτέ, Θεατρικό έργο. Άρα, έχουμε, 2 διαφορετικά βασικά συστατικά τεχνών.

Ακούγεται αυτονόητο, μα στην πράξη και, κυρίως, στην Ελληνική εκπαίδευση, δεν έχει δοθεί καμιά σημασία σε αυτό το λογικότατο και φυσικότατο φροντιστήριο. Η δε λέξη «αισθητική», εάν δεν αφορά ινστιτούτα καλλονής, περιορίζεται σε σπουδές φιλοσοφίας και μένει μακριά από την υπόλοιπη εκπαίδευση κι ακόμη κι από τις καλλιτεχνικές σχολές, συχνά.

Πολλοί θα πουν ότι οι τέχνες συναντήθηκαν, αλληλοεπηρεάστηκαν κι ανακατεύτηκαν. Σύμφωνα. Αυτό δεν ακυρώνει τους διαχρονικούς τους νόμους. Πχ, όταν κάνουμε μια παρουσίαση εικαστικού έργου, σε συνδυασμό με Θεατρικό δρώμενο, θα χρειαστούμε τις τεχνικές, τις συνταγές αν θέλετε και τα κλειδιά των τεχνών που θα «παντρέψουμε». Αλλιώς, κινδυνεύουμε να μην κάνουμε, τελικώς, τίποτα από όλα αυτά που στοχεύσαμε.

Κι αυτό δεν επιτυγχάνει μόνο καλούς δημιουργούς, μελλοντικά. Πλάθει κι ένα συνειδητό Κοινό, που γλιτώνει ταλαιπωρία του εαυτού του και του δημιουργού που ακολουθεί. Ποιός δεν ξέρει, ότι οι Άνθρωποι αναζητούν στο σινεμά τη λύτρωση που παρέχει η λογοτεχνία κι όταν το σινεμά

ξεμακραίνει από αυτήν, το Κοινό απογοητεύεται, κουράζεται, πλήττει. Ένα μέρος είναι ειλικρινής αντίδραση, μα το μεγαλύτερο ποσοστό είναι λάθος αξιώσεις, από λάθος τέχνη.

Όλα αυτή η «παραδειγματολογία» που παρουσίασα, πολύ πρόχειρα και σύντομα, θέλει να δείξει τον σημαντικότερο ρόλο της αισθητικής αγωγής στην παιδεία μας, προκειμένου να προετοιμάζουμε πιο συνειδητούς, στον ρόλο τους, καλλιτέχνες, αλλά και πιο καλλιεργημένο Κοινό. Απαραίτητες προϋποθέσεις, για τη διεξαγωγή δημιουργικού διαλόγου μεταξύ των 2 πλευρών.

αρχή σελίδας

Πλίνιος Ο Πρεσβύτερος: "Περι της Αρχαίας Ελληνικής Ζωγραφικής" 35ο Βιβλίο της "Φυσικής Ιστορίας" Μετάφραση από τα λατινικά Τάσος Ρούσσοσ - Αλέκος Λεβίδης. *Εκδόσεις Άγρα 1994. Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών 1995.*

V. Η αναζήτηση των αρχών της ζωγραφικής είναι αβέβαιη και δεν ανοίκει στο πλαίσιο αυτού του έργου. Οι Αιγύπτιοι υποστηρίζουν ότι αυτοί την επινόησαν έξι χιλιάδες χρόνια πριν μεταδοθεί στους Έλληνες• μάταιος ισχυρισμός όπως φαίνεται.⁽¹⁾ Όσο για τους Έλληνες, άλλοι λένε πως ανακαλύφθηκε στη Σικύωνα και άλλοι στην Κόρινθο⁽²⁾, αλλά όλοι συμφωνούν ότι ξεκίνησε από το σχέδιασμα με γραμμή του περιγράμματος μια ανθρώπινης σκιάς⁽³⁾ και αυτή ήταν η πρώτη μορφή ζωγραφικής. Στη δεύτερη φάση χρησιμοποιούσαν τα χρώματα το καθένα ξεχωριστά, εξού και αυτού του είδους τη ζωγραφική την ονόμασαν "μονοχρώματων"⁽⁴⁾ όταν ήδη είχαν ανακαλύψει πιο περίπλοκες μορφές. Η μονοχρωματική ζωγραφική διατηρείτε μέχρι και τώρα.

Το γραμμικό σχέδιο εφευρέθηκε από τον Αιγύπτιο Φιλοκλή ⁽¹⁾ ή τον Κόρινθο Κλεάνθη⁽²⁾ και οι πρώτοι που το δούλεψαν ήταν ο Κορίνθιος Ιριδικής κι ο Σικύωνος Τηλεφάνης• αυτοί δεν μεταχειρίζονταν κανένα χρώμα, αλλά τραβούσαν γραμμές μες στο περίγραμμα• επίσης συνήθιζαν να γράφουν πλάι στο έργο τους τα ονόματα αυτών που ήθελαν να ζωγραφίσουν. ⁽³⁾Πρώτος όπως λένε που σε τέτοιες εικόνες έβαλε χρώμα φτιαγμένο από τριμμένα κεραμίδια, ήταν ο Κορίνθιος Έκφαντος. Παρακάτω θα δείξουμε πως ήταν άλλος με το ίδιο όνομα εκείνος που αναφέρει ο Κορνήλιο Νέπος ότι ακολούθησε στην Ιταλία τον Δημάρατο, πατέρα του βασιλιά των Ρωμαίων Ταρκύνιου του Πρεσβύτερου, όταν αυτός έφυγε από την Κόρινθο λόγω των αδικιών του τυράννου Κύψελου. ⁽⁴⁾ (...)

αρχή σελίδας

Umberto Eco: Η μυστηριώδης φλόγα της βασίλισσας Λοάνα.(απόσπασμα) Μετάφραση Έφη Καλλιφατίδη. *Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2005.*

Είδα καμιά εικόνα, το χώρο, το παιδί; Όχι, ήταν απλώς σαν ν' ανάβλυζαν φράσεις, αλληλουχίες λέξεων, γραμμένες σε μια ιστορία που είχα διαβάσει κάποτε. Flatus vocis.

Τα δεμένα βιβλία δεν μπορεί να ήταν δικά μου. Σίγουρα θα τα είχα πάρει από τον παππού ή θα τα είχαν φέρει οι θείοι μου από το γραφείο του παππού για διακοσμητικούς λόγους. Τα περισσότερα ήταν τα cartonnés της Collection Hetzel, όλα τα έργα του Βερν, με κόκκινο δέσιμο και επίχρυσες μπορντούρες, πολύχρωμα εξώφυλλα με χρυσά στολίδια... Ίσως να έμαθα γαλλικά

από αυτά ακριβώς τα βιβλία• και πήγαινα πάλι με σίγουρο χέρι στις πιο εντυπωσιακές εικόνες, τον καπετάν Νέμο, που από το μεγάλο φινιστρίνι του Ναυτίλου βλέπει το γιγάντιο χταπόδι, το αερόπλοιο του Ροβήρου του Κατακτητή, γεμάτο με τ' αγκάθια των κεραιών της τεχνολογίας, το αερόστατο που πέφτει στη Μυστηριώδη Νήσο (- *Ανεβαίνουμε; - Όχι, ίσα ίσα, κατεβαίνουμε! – Ακόμα χειρότερα, κύριε Κύρο, γκρεμιζόμαστε!*), το τεράστιο βλήμα που είναι στραμμένο προς τη σελήνη, τις σπηλιές του κέντρου της γης, τον πεισματάρη Κεραμπάν, και τον Μιχαήλ Στρογκόφ... Ποιος ξέρει πόσο θα πρέπει να με τάραξαν εκείνες οι μορφές που αναδύονταν πάντα από ένα σκούρο φόντο και σχηματίζονταν από μαύρες λεπτές γραμμές που εναλλάσσονταν με άσπρες ουλές, ένα σύμπαν χωρίς ομοιογενείς χρωματικές ζώνες, ένα όραμα φτιαγμένο από γρατζουνιές, γραμμώσεις, εκτυφλωτικές αντανάκλασεις χωρίς περιγράμματα, ένας κόσμος μέσα από τα μάτια ενός ζώου με τελείως ιδιότυπο αμφιβληστροειδή, ίσως έτσι να τον βλέπουν τα βόδια ή τα σκυλιά ή οι σαύρες. Ένας ανελέητος κόσμος της νύχτας ιδωμένος μέσα από ένα παντζούρι με λεπτότατες περσίδες. Μέσα από εκείνα τα χαρακτηριστικά έμπαιναν στο φωτοσκιασμένο κόσμο της μυθοπλασίας: σήκωνα τα μάτια από το βιβλίο και έβγαينا, πληγωνόμουν από την λιακάδα κι ύστερα πάλι μέσα, σαν ένας δύτης που βουλιάζει σε βάθη όπου δεν διακρίνονται πια τα χρώματα. Άραγε να 'καναν έγχρωμες ταινίες εμπνευσμένες από τον Βερν; Τι γίνεται ο Βερν χωρίς αυτά τα χαρακτηριστικά, χωρίς αυτά τα γδαρσίματα που γεννούν φως μόνο εκεί όπου το κοπίδι του χαρακτήρα έσκαψε ή άφησε ανάγλυφη την επιφάνεια;

[αρχή σελίδας](#)

Marcel Proust: Αναζητώντας τον Χαμένο Χρόνο - Από τη μεριά του Σουάν Τόμος 2ος, «Ένας Έρωτας του Σουάν» Μετάφραση Παύλος Ζάννας, Εκδόσεις Ηριδανός.

Κι αυτή ακόμη η αγάπη για μια μουσική φράση φάνηκε για λίγο πως θα μπορούσε να δώσει στον Σουάν μια κάποια δυνατότητα να ξανανιώσει. Από καιρό είχε πάψει να καθοδηγεί τη ζωή του σ' έναν ιδανικό στόχο, την περιόριζε ν' αναζητεί καθημερινές ικανοποιήσεις, κι έτσι θεωρούσε, χωρίς ποτέ να θέλει να το αναγνωρίσει ξεκάθαρα, πως αυτή η κατάσταση δε θ' άλλαζε ως το θάνατό του• και πέρ' απ' αυτό, επειδή δε γυρνούσε η σκέψη του σε μεγάλες ιδέες, είχε πάψει να πιστεύει στην πραγματικότητα τους, χωρίς όμως και να μπορεί ν' αρνηθεί ολότελα αυτή την πραγματικότητα. Έτσι είχε συνηθίσει να καταφεύγει σε σκέψεις χωρίς σημασία, που του επέτρεπαν να μην ασχολείται με την ουσία των πραγμάτων. Κι όπως αναρωτιόταν αν δε θα 'ταν προτιμότερο να μην πηγαίνει στις κοσμικές συγκεντρώσεις, αλλά ήξερε με βεβαιότητα πως αν δεχόταν μια πρόσκληση, θα 'πρεπε να παραβρεθεί, και πως αν ύστερα δεν έκανε μια επίσκεψη, θα 'πρεπε ν' αφήσει κάρτες, έτσι και στις συζητήσεις που προσπαθούσε να μην εκφράζει ποτέ με πάθος μιαν ενδόμυχη γνώμη για τα πράγματα, αλλά να δίνει υλικές λεπτομέρειες που είχαν τη δικιά τους αξία και του επέτρεπαν να μην δίνει τη δικιά του γνώμη. Προσδιόριζε με απόλυτη ακρίβεια μια συνταγή μαγειρικής, την ημερομηνία της γέννησης ή του θανάτου κάποιου ζωγράφου, την ονομασία των έργων του. Κάποτε, παρ' όλα αυτά, αφηνόταν και διατύπωνε μια κρίση για ένα έργο, για τον τρόπο αντιμετώπισης της ζωής, αλλ' έδινε τότε στα λόγια του έναν τόνο ειρωνικό, λες και δεν αποδεχόταν ολότελα αυτά που έλεγε. Όπως σε μερικούς ασθενικούς μια ξαφνική αλλαγή τρόπου, μια καινούργια δίαιτα, κάποτε και μια οργανική αλλαγή, αυθόρμητη κι αινιγματική, φαίνεται να φέρνει μια τέτοια υποχώρηση της ασθένειας, που αρχίζουν ν' αντιμετωπίζουν την ανέλπιστη δυνατότητα να ξεκινήσουν, στα τελευταία τους, μια καινούργια ζωή, έτσι κι ο Σουάν έβρισκε μέσα του, μέσα στην ανάμνηση της φράσης πού 'χε ακούσει, μέσα σε μερικές σονάτες πού 'χε ζητήσει να του παίξουν για να δει μήπως θα την ανακάλυπτε σ' αυτές, έβρισκε την παρουσία μιας απ' αυτές τις αόρατες

πραγματικότητες στις οποίες είχε πάψει να πιστεύει, και στις οποίες, λες και η μουσική είχε πάνω στην ηθική αδιαφορία που τον καταπονούσε μιαν εκλεκτική επίδραση, αισθανόταν πάλι την επιθυμία και σχεδόν τη δύναμη ν' αφιερώσει τη ζωή του. (...)

[αρχή σελίδας](#)

[Στράτος Φουντούλης](#): Opus Dei(?) No 59, 100 x 100cm. Μικτή Τεχνική σε καμβά, 2005

[αρχή σελίδας](#)

ΣΤΕΙΛΤΕ ΚΕΙΜΕΝΑ ΣΑΣ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ, ΓΙΝΕΤΕ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΜΑΣ

Αγαπητοί αναγνώστες. Τον Μάρτιο του 2006 οι "Στάχτες" κλείνουν 3 χρόνια. Οι επισκέψεις αυξήθηκαν. Δεχθήκαμε αρκετά μηνύματα από πολλούς από εσάς που θέλουν να δημοσιεύσουν κείμενά τους στις «στάχτες». Από αυτό λοιπόν το τεύχος αρχίζουμε την συλλογή κειμένων (πεζογραφία, ποίηση, δοκίμιο) που θα ενταχθούν σε νέες σελίδες μέσα στο περιοδικό. Μπορείτε να στείλετε κείμενά σας στο stachtes@2stratos.com συνοδευόμενα από ένα σύντομο βιογραφικό. Κάποια φωτογραφία που να σας εκφράζει είναι επίσης καλοδεχούμενη. Χαρακτηρίστε τα κείμενά σας, είτε σαν ποίηση, πεζό, δοκίμιο κ.α. Κάποια κείμενά σας μπορούν να δημοσιευτούν στην κύρια σελίδα κάποιου τεύχους αν το κρίνουμε εμείς, και μετά από έγκριση δική σας

copyright2003-2006©Logo - contents may be copied. Editor, Designer-Owner : visual artist [Stratos Fountoulis](#) / copyright2003-2004©Λογότυπο "Στάχτες" -τα
κείμενα μπορούν να αντιγραφούν. Υπεύθυνος έκδοσης και σχεδίασης [Στράτος Φουντούλης](#)

Εδρα Περιοδικού: **Βρυξέλλες / Brussels, Belgium**